

INTERVJUN • SID 16

Sverige har aldrig varit tryggare

PAUS • SID 14

Gitarren är hans bästa vän

TJUGOFYRA7

En tidning utgiven av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

#01 MAJ 2009

MSB I KOSOVO

EULEX – största EU-insatsen någonsin

Sidan 18

FOTO: LARS HEDELIN

Privata företag får utbilda deltidare

■ Tio utbildningar för deltidsbrandmän läggs ut på privata utbildare. Kurserna kommer att genomföras i mellan-Sverige där MSB saknar skolor.

Ute i landet har rests farhågor för att kvalitén i utbildningen kommer att bli skiftande.
– Vi är inte oroliga, alla har samma utbildningsplan, säger MSBs utbildningschef Pia

Holmstrand.

Autokaross, Brandskyddsföreningen och Niscayah delar på de tio utbildningarna.

Sidan 27

TILLSYN

MSB blir bättre på vägledning

MSB ska ge bättre stöd i tillsynsfrågor och vid tolkning av begreppet skäligt brandskydd.

Sidan 4

Välkommen till Tjugofyra7

Det måste kännas fantastiskt att få ett Äntligen! Första numret av tidningen Tjugofyra7 kommer här! En ny myndighet och en ny tidning med ett namn som påminner om vårt behov av beredskap dygnet runt, året runt.

Det är nu min förhoppning att redaktionen lika frimodigt som de tidigare redaktionerna för Sirenen respektive Krisberedskap ska berätta om och belysa den mängd olika frågor som vi i MSB arbetar med.

Kanske du tillhör den gamla läsekretsen? Då kommer du säkerligen att känna igen vissa delar, andra kommer att vara nya. De tre myndigheterna Räddningsverket, Krisberedskapsmyndigheten och Styrelsen för psykologiskt försvar lades ned vid årsskiftet och i stället skapas nu något nytt i Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

I det arbete som vi nu driver vidare är det viktigt att alla är delaktiga. Samhällsskydd handlar om alla nivåer av hot och risker, från var-

LEDARE

Helena Lindberg
Generaldirektör,
MSB

Jag hoppas att redaktionen frimodigt ska belysa den mängd frågor MSB arbetar med

dagsolyckor till internationella händelser, före, under och efter. Det handlar förstås i första hand om att förebygga att något händer. Förebyggande arbete omfattar allt från fall olyckor, skador orsakade av fyrverkerier, eld, naturkatastrofer, smittspridning, farliga ämnen, och så vidare. Men eftersom allt inte går att förebygga måste vi ju också förbereda oss inför olika typer av händelser. Övta fram verktyg och metoder, utbilda, systematisera. Och sen till sist då den fjärde delen i verksamheten – utvärdering, forskning och studier som gör att vi lär av misstag och ständigt blir bättre.

Jag hoppas att tidningen Tjugofyra7 ska lyckas med det oerhört svåra uppdraget att spegla denna mångfacetterade verksamhet rättvist, och på ett sätt så att du som läsare både lär något nytt, kan följa utvecklingen på detta område och samtidigt känner pulsen i den verklighet jag vet redaktionen har ambitionen att försöka spegla med kritisk blick och klara ögon.

Inte minst hoppas jag på att tidningen på ett bra sätt ska medverka till att du som läser tidningen ska uppfatta både MSB och Tjugofyra7 som öppen, kompetent och drivande! Jag önskar dig kära läsare välkommen, och redaktionen lycka till i sitt viktiga, och mycket svåra uppdrag:

Att spegla hela bredden och djupet av vår verksamhet på ett sätt som väcker nyfikenhet och ger oss som arbetar med samhällsskydd och beredskap något nytt att tänka på. Redaktionen har nu berättat att första numret innehåller bland annat ett reportage om Staffanstorps och den lilla kommunens helhetsgrepp på säkerheten, MSB:s egen Tib-verksamhet (tjänsteman i beredskap), fyra sidor om EU-insatsen i Kosovo, något om Förebyggandekonferensen om Brandskydd, Kronobergs arbete att införa Rakel, plus förstås nyhetsmaterial.

Jag ser med spänning fram emot att få läsa!

TJUGOFYRA7

Tjugofyra7 bevakar utvecklingen inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps ansvarsområden och ska stimulera till debatt i dessa frågor. Enbart Inledaren på sidan 2 är att betrakta som MSB:s officiella linje.

REDAKTIONEN

Gunno Ivansson
Journalist, ansvarig utgivare
010-240 51 06
gunno.ivansson@msbmyndigheten.se

Per Larsson
Journalist
010-240 51 02
per.larsson@msbmyndigheten.se

Adress

Tjugofyra7, L 255,
651 81 Karlstad

E-post

redaktionen@tjugofyra7.se

Webb

www.tjugofyra7.se

Upplaga

40 000 exemplar

Tryck

V-TAB, Västerås. Tryckt på miljövänligt papper. Tryckdag detta nummer: 28 april. Nästa tryckdag 17 juni.

INNEHÅLL #01

8

22

26

28

REPORTAGE

Staffanstorps och säkerheten

Sidan 8

MSB bevakar omvärlden

Sidan 22

INTERVJUN

"Vi kan inte skydda oss från alla olyckor."

Sidan 16

INTERNATIONELLT

MSB stöder största EU-insatsen

Sidan 18

UTBILDNING

Mer ansvar – för lite praktik

Sidan 26

ERFARENHETER

Eldningsförbud trotsades

Sidan 28

MIN ÅSIKT

Fyskraven kräver mer forskning

Sidan 30

Så här gör du för att få tidningen

Tjugofyra7 ges ut av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, är gratis och kommer ut fyra gånger per. år. Vill du få den hem i

brevlådan eller till jobbet, eposta, ring eller skriv till oss. Adresserna hittar du i redaktionsrutan intill.

Hör av dig till oss!

➔ 13 januari känns som en evighet sen. Det var då vi fick besked att vi skulle börja planera för en tidning både i pappersform och på webben. Sedan dess har det gått fort. Den 6 mars tog generaldirektör Helena Lindberg beslut om Tjugofyra7. I beslutet anges att tidningen och webbplatsen Tjugofyra7 bedrivs på journalis-

tiska grunder, ansvarig utgivare är Gunno Ivansson. Det förtroendet tackar vi för.

För oss betyder det att vi ska bevaka det som sker inom området samhällsskydd och beredskap. Vi ska berätta om det myndigheten gör och det som sker ute i landet. Vi vill sprida nyheter, kunskap, erfarenheter, vi vill stimulera till debatt.

Nu har du första numret i näven. Vi är ganska nöjda, men det ska bli bättre. Än har inte allt fallit på plats. Till att börja med kommer vi att trycka fyra nummer om året, det är vad våra redaktionella resurser mäktar med just nu.

När du sitter vid datorn hittar du oss på www.tjugofyra7.se. Där är vi långtifrån färdiga, men har för avsikt att under hösten erbjuda en levande webbplats med förhoppningsvis mycket diskussion. Varför Tjugofyra7? kanske någon undrar. Tjugofyra7 står för tjugofyra timmar om dygnet, sju dagar

i veckan. Alltid redo, för att prata scoutspråk.

Det är vad MSB ska vara. MSB ska alltid vara redo att ge råd och stöd, alltid vara uppdaterad i det förebyggande arbetet, alltid vara redo att rycka ut.

Det första numret av Tjugofyra7 har tryckts i drygt 41 000 exemplar. Vi har använt prenumerationsregistren från de tidigare tidningarna Sirenen och Krisberedskap. Har du trots det inte fått tidningen, hör av dig till oss. Har du fått två tidningar, vilken kan ha inträffat om du fanns i båda de tidigare registren, får du också gärna höra av dig och stryka ett nummer. Hur du når oss framgår i redaktionsrutan på sidan 2.

Vi vill förstås att du hör av dig för att diskutera tidningen också. Vad som är bra eller dåligt, vad du tycker vi bör skriva om. Tveka inte att lyfta luren eller skicka ett e-postmeddelande. Hoppas du får en trevlig läsning.

GUNNO IVANSSON
PER LARSSON

NYTT OM NAMN

■ **Linus Eriksson** slutar som operativ chef för räddningstjänsten Syd 1 juni och blir driftområdeschef vid Banverket Syd.

■ **Martin Åberg**, brandingenjör, slutar också vid räddningstjänsten Syd. Han kliver över till länsstyrelsen.

■ **Peter Carlstedt** har slutat som räddningschef för Höga Kusten-Ådalen och blivit kommundirektör i Kramfors. Han har ersatts av **Mats Granat** som lämnat Gävle och flyttat närmare hemtrakterna. Tillförordnad räddningschef i Gästrik är Tommy Törling.

■ **Tommy Ekstrand**, räddningschef i Uppsala, blir pensionär 31 maj. Eftersom rekryteringen av efterträdaren ännu inte är klar fortsätter han som tillförordnad räddningsslag till och med 30 september.

■ **Peter Mildén**, 47, är ny chef för SOS Alarm i Norrköping. Han kommer närmast från jobbet som vd i logistikföretaget HC Distribution i Linköping.

■ **Mattias Sköld** har börjat på Bengt Dahlgren AB i Malmö som brandingenjör. Han kommer närmast från räddningstjänsten Västervik där han arbetade i 3 år.

FOTO: LARS HEDELIN

Räddningsinsatser 1999-2008

Olycka/tillbud	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 prel
Brand i byggnad	11 186	10 826	10 981	10 735	11 050	9 684	10 324	10 502	11 110	10 887
Brand ej i byggnad	14 374	14 546	14 724	16 263	18 038	14 936	15 726	16 605	16 092	17 805
Trafikolycka	8 747	9 608	10 732	11 950	12 220	12 370	12 724	12 781	13 913	14 400
Utsläpp av farligt ämne	2 245	1 970	1 910	1 709	1 569	1 572	1 920	2 151	2 360	2 478
Drunkning/- tillbud	556	526	544	568	554	449	399	366	385	369
Nödställd person							858	973	1 188	1 144
Vattenskada ¹	2 129	1 851	1 782	2 067	1 700	1 382	*	*	*	*
Översvämn vattendrag ¹							209	578	390	182
Annan vattenskada ¹							1 497	2 093	1 884	1 024
Stormskada	3 579	728	685	977	1 104	449	3 050	311	1 710	858
Ras/skred ²	64	94	97	76	79	58	*	*	*	*
Bergras/jordskred							10	11	17	17
Annat ras							33	55	42	61
Nödställt djur ³	967	834	931	927	808	662	597	610	657	586
Övrigt	2 992	2 299	2 461	2 659	2 490	2 292	3 755	3 519	3 617	3 283
Larm utan tillbud										
Automatlarm ej brand	31 656	31 913	33 736	34 101	33 077	31 358	30 279	32 106	32 552	31 705
Förm brand/undersökn	8 271	7 778	8 583	8 888	8 633	7 755	6 030	5 705	5 662	5 872
Falsklarm brand, uppsåt	457	445	427	358	365	319	557	546	668	693
Förmodad räddning	1 011	1 202	1 218	1 174	1 246	1 065	840	779	783	858
Falsklarm räddn, uppsåt	71	76	87	70	79	82	104	122	118	149
Totalt	88 305	84 696	88 898	92 522	93 012	84 433	88 912	91 819	95 155	94 379
"Annat Uppdrag" (urval)										
Akut sjukvårdslarm	3 952	3 897	4 197	4 424	4 630	4 722	*	*	*	*
I väntan på ambulans	*	*	*	*	*	*	3 017	3 522	4 117	5 098
Sjukvård under delegation	*	*	*	*	*	*	2 016	3 560	4 238	4 338
Hjälp till ambulans	*	*	*	*	*	*	1 231	1 330	1 316	1 483
Hjälp till polis	*	*	*	*	*	*	300	329	334	368

MSB:s statistik över kommunala räddningsinsatser de senaste tio åren.
Notabelt: Insatser vid trafikolyckor ökar ständigt.
78 procent av larm som krävde räddningsinsats var bränder eller trafikolyckor.
41 procent var larm utan tillbud. Bland andra uppdrag fortsätter IV-PA-larmen (i väntan på ambulans) att öka.

1) Vattenskada delades 2005 upp i Översvämn av vattendrag och Annan vattenskada.
2) Ras/skred delades 2005 upp i Bergras/jordskred och Annat ras.
3) Bytte 2005 namn från Djur-räddning till Nödställt djur.
* Fanns inte aktuellt år.

Tekniska byten är ett gissel anser Bjarke Rosenberg, processansvarig förebyggande på räddningstjänsten Attunda, som diskuterade saken med Patrik Håkansson, MSB. – Konsulterna tycker att installation av sprinkler genererar möjligheter. Installeras sprinkler, ja då kan man sänka brandcellskraven, klassningen på fönster i hörn och ta bort dörrstoppen. Det här anser vi är ett dåligt resonemang. Men MSB yttrande i fallet Skruven tog jag som en bekräftelse på att vi kan behålla dörrstängarna.

FOTO: GUNNO IVANSSON

Bättre vägledning och stöd i tolkningsfrågor

KARLSTAD

MSB ska ge bättre vägledning i tillsynsfrågor och kring tolkning av begreppet skäligt brandskydd. MSBs yttranden ska publiceras och en tillsynshandbok tas fram.

FÖREBYGGANDE

Det avslöjade Patrik Håkansson, enhetschef på MSB, under förebyggandekonferensen i Karlstad. Hjälp med att konkretisera betydelsen skäligt brandskydd är ett av de mest efterfrågade stöden från kommunerna. Räddningsverket gav i höstas ett exempel på vad ett skäligt brandskydd kan vara i ett

yttrande till länsrätten i fallet Skruven i Ronneby.

I sitt yttrande bedömde Räddningsverket att på ett äldreboende som Skruven där de boende, varken själva eller med hjälp av personalen, kan utrymmas är boendesprinkler i kombination med larm och dörrstängare ett skäligt brandskydd.

Patrik Håkansson fick direkt frågor från publiken om tolkningen av skäligt brandskydd, men ville inte ge ett generellt svar.

– Vi måste komma ihåg att det ytterst är domstolarna som avgör tolkningen. Om kamarrätten kommer till en an-

”I början av maj startar vi ett jättearbete med att gå igenom domslut om skäligt brandskydd. Vi ska analysera och kommentera och lägga ut resultatet på vår hemsida.

Patrik Håkansson, MSB.

nan uppfattning är inte vårt yttrande vårt papperet det är skrivet på.

Däremot berättade han att

MSB ska förbättra stödet till kommunerna.

– I början av maj startar vi ett jättearbete med att gå igenom domslut om skäligt brandskydd. Vi ska analysera och kommentera och lägga ut resultatet på vår hemsida.

Han berättade också att det ska startas ett projekt för att ge ut en tillsynshandbok. Förutom oklarheter kring skäligt brandskydd är utformningen av förelägganden främsta skälet till att man ger ut en handbok som stöd åt kommunerna.

– Eftersom vi uppmuntrar att det utfärdas föreläggande vill vi försöka hjälpa kommunerna med utformningen. Fö-

relägganden bidrar till ökad rättssäkerhet eftersom de kan överklagas vilket inte mjukisprotokollen kan.

– Behovet är jättestort, många drar sig för att skriva föreläggande eftersom de är rädda för att göra formaliafel. Det kan leda till långa processer och en viktig fråga kanske faller på en struntsak, säger Patrik Håkansson.

Tillsynshandboken är ett projekt på ett par år och kommer bland annat att ta upp tillsynsmetodik, tillsynsplaner, planering, uppföljning med mera. Tanken är också att den i slutändan ska kunna användas som lärobok på MSBs kurser.

GUNNO IVANSSON

– Vi vill kolla om man uppnått lagens intentioner. Har man tagit tillvara möjligheten till samordningseffekter? Har det blivit mer politisk dialog eller är handlingsprogrammen bara en modern variant av räddningstjänstplanerna? säger Thord Eriksson, försvarsdepartementet.

FOTO: PER LARSSON

LSO, Rakel och SOS Alarm-avtal ska granskas

KARLSTAD

Lagen om skydd mot olyckor (LSO) trädde i kraft 2004.

Nu är det dags att se över om effekterna av den blev som det var tänkt.

FÖREBYGGANDE

Tillsyn ersatte brandsyn, handlingsprogram ersatte räddningstjänstplaner, den enskildes ansvar poängterades, skriftlig redogörelse blev ett nytt begrepp.

Den nya lagen innebar en rad förändringar, men vad förändrade den i praktiken?

– Vi vill kolla om man uppnått lagens intentioner. Har man tagit tillvara möjligheten till samordningseffekter? Är det någon dynamik i kommunerna? Har det blivit mer politisk dialog eller är handlingsprogrammen bara en modern variant av räddningstjänstplanerna? säger Thord Eriksson, försvarsdepartementet.

Ta tempen på systemet kallar han det. Avsikten är förstås att rätta till eventuella fel och brister.

– Det är viktigt att översynen görs, många har väntat på den.

Arbetet kan tänkas medföra nya instruktioner i olika former. Men om det skulle dyka upp stora problem som kräver åtgärder i lagen?

– Då måste ett helt annat underlag in och då pratar vi arbete över längre tid.

Thord Eriksson är ordförande i arbetsgruppen som ska se över lagen och dess effekter. Med i gruppen är även representanter från en rad andra departement samt Key Hedström, Lars Ekberg och Åke Lindström, alla MSB.

– I mitten av september ska vårt resultatet ut på remiss till kommunerna, säger Thord Eriksson.

Försvarsminister Sten Tolgfors har beslutat om ytterligare två översyner:

■ Rakel – anslutningsgraden, tjänsteutvecklingen och effekterna av dessa för krishanteringsförmågan ska granskas.

■ Alarmeringsavtalet 112 – förutsättning för avtalstecknande ska utredas.

På förebyggandekonferensen i Karlstad presenterade Richard Svanegård, MSB, framförallt kommunernas dilemma med konsekvenserna av de lagar som finns. Han listade en lång rad analyser, planer och handlingsprogram som ska göras. Det är plan för räddningsinsats enligt Sevesolagen, risk och sårbarhetsanalys enligt lagen om extraordinära händelser, handlingsprogram för förebyggande arbete och så vidare.

– Senast 1 september ska MSB redovisa hur arbetet kan förenklas. Vår uppgift är att skapa förutsättningar för hur kommunerna kan effektivisera och förbättra sitt arbete, säger Svanegård.

PER LARSSON

Det blev ingen budgettillsyn

KARLSTAD

Den nya tillsynen som ersatte brandsynerna fungerar i stort som det var tänkt.

– Det blev i alla fall ingen budgettillsyn som befärdades, säger Björn Johansson, MSB.

Björn Johansson

FÖREBYGGANDE

Tidigare gjordes omkring 30 000 brandsyner årligen medan tillsynerna ligger på strax under 17 000, vilket enligt Björn Johansson är en rimlig nivå.

Det är framför allt fyra kategorier man gör tillsyn på och det är hotell, samlingslokaler, vårdinrättningar och skolor.

– Jämfört med gamla brandsynen besöker man industrier mer sällan och det är kanske vettigt.

Något som Länsstyrelsen och MSB uppmärksammat är att en del kommuner utövar sin tillsyn genom att enbart kontrollera dokumentationen av den enskildes SBA.

– Det känns inte riktigt okej. Tillsynen av systematiken är viktig men man måste komplettera systemkontrollen med stickprov av brandskyddet ute i verksamhet.

Åren 2006-2008 ökade an-

talet förelägganden kraftigt och Borgholms-branden och stängningen av ett hotell i Karlstad har antagligen spelat in.

– Vi ser positivt på utvecklingen, jämfört med "mjukisprotokollen" är föreläggande mer rättssäkra och ger en praxis.

Men det är ett fåtal kommuner som står för de flesta föreläggandena, sju kommuner står för 60 procent. I topp ligger Södertörn.

– Man kan fråga sig om den enskilde behandlas likvärdigt. Det är inte rimligt till exempel att liten kommun som Gislaved står för fem procent.

Brandskyddskontrollen har varit ett sorgbarn, men även där börjar röra på sig. En förklaring från kommunerna till bristerna är att det saknas behöriga brandskyddskontrollanter. Enligt en undersökning finns det 594 årsarbetskrafter behöriga brandskyddskontrollanter.

– Dessa borde kunna utföra 1500 kontroller var om året vilket skulle ge 891 000 kontroller varje år. 2008 genomfördes knappt hälften, 421 895. Man

kan fråga sig om brandskyddskontrollanterna gör nåt annat mer lukrativt.

Något Björn Johansson inte är tillfredställd med är antalet utökade olycksundersökningar. Det görs 1300-1400 varje år, i snitt bara två per kommun och år. Förra året stod Jönköping för 400 av dessa.

– Olycksundersökningarna kan redovisas i insatsrapporten i de enklaste fallen. Kommunerna borde definitivt göra fler utökade olycksundersökningar.

På papperet ser det åtminstone bra ut anser Björn Johansson, däremot finns andra orosmoln.

– Det stora problemet just nu är att det är många kommuner som planerar att minska på sina personella resurser för operativ räddningstjänst. Något som givetvis kommer att påverka deras förmåga att genomföra räddningsinsatser. Ibland i sådan utsträckning att förmågan blir sämre än vad som är acceptabelt. Orsaken är bristande ekonomiska resurser. Vi stöttar länsstyrelsen i en del av dessa ärenden och det rör sig om ett par nya varje vecka.

GUNNO IVANSSON

Skriftlig redogörelse gav bättre brandskydd

Fastighetsägare eller nyttjare har fått bättre brandskydd på sina objekt sedan kravet på skriftlig redogörelse kom med lagen om skydd mot olyckor.

FÖREBYGGANDE

Det ansåg hälften av deltagarna i en enkät på förebyggandekonferensen.

40 procent ansåg att nivån var oförändrad och 10 procent att den blivit sämre.

259 personer deltog i enkäten, 95 procent hörde hemma i räddningstjänsten.

Andra svar i enkäten om skriftlig redogörelse var:

■ 60 procent instämmer helt eller delvis i att ägare och nyttjare behöver extern hjälp av sakkunnig i brandfrågor vid upprättande av skriftlig redogörelse. 25 procent instämmer inte.

■ Drygt 50 procent instämmer helt eller delvis i att innehållet i redogörelserna generellt sett stämmer överens med verkligheten. 25 procent anser inte det.

■ Mer än 50 procent instämmer helt eller delvis i att skriftlig redogörelse skapat engage-

mang i brandskyddsfrågor hos ägare och nyttjare. 25 procent delar inte den uppfattningen.

■ 70 procent instämmer helt eller delvis i att införandet av skriftlig redogörelse gjort ägare och nyttjares ansvar för brandskyddet tydligt. 14 procent instämmer inte.

■ 56 procent använder alltid eller ofta redogörelsen vid planering av tillsynsbesök. 18 procent använder den inte.

■ 40 procent använder alltid eller ofta redogörelsen under själva tillsynsbesöket. 26 procent använder den inte.

Mette Lindahl-Olsson förespråkar att Sverige bör ta ett större steg och fortsätta där klimat- och sårbarhetsutredningen slutade. – Vi bör ta ett större grepp, det här handlar inte bara om naturolycksfrågor. Globalt sett kan vatten och livsmedel bli en bristvara. Vi i Sverige kanske inte blir drabbade, men vi jobbar inte bara för Sverige.

FOTO: JOHAN EKLUND

– Sverige bör ta större grepp om klimatfrågan

För grunda åtgärder och för kortsiktigt tänkt.

Det tycker Mette Lindahl-Olsson, enhetschef på MSB, om regeringens propositioner i klimatfrågan.

– Vi bör ta ett större grepp, det här handlar inte bara om naturolycksfrågor. Det vore bra om den tyngd som finns i klimat- och sårbarhetsutredningen fick fortsätta, säger Mette Lindahl-Olsson.

Klimat- och sårbarhetsutredningen presenterades i oktober 2007 och ligger bland annat till grund för de propositioner regeringen lade i mars.

Där presenteras förslag till åtgärder och uppdrag till myndigheter för att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Bland målen anges bland annat att utsläppen av växthusgaser ska minska med 40 procent och åtgärdsprogram för att nå

målet presenteras.

Mette Lindahl-Olsson förespråkar att Sverige bör ta ett större steg och fortsätta där klimat- och sårbarhetsutredningen slutade.

– Globalt sett kan vatten och livsmedel bli en bristvara. Vi i Sverige kanske inte blir drabbade, men vi jobbar inte bara för Sverige. Det är stora frågor som kan komma fort och som kräver stora resurser. Jag tror inte det är framgångsrikt att smådutta. **Är MSB en naturlig kraft att leda arbetet?**

– Inte som MSB är i dag. En fristående utredning vore bättre. Det kanske borde tillsättas en permanent klimatdelegation med ett tioårsuppdrag där MSB-experten kan delta.

Ett av MSB:s uppdrag, tidigare Räddningsverkets, är att fördela bidrag till kommunerna för förebyggande åtgärder mot ras och andra naturolyckor. Regeringen vill öka anslaget

”Det vore bra om den tyngd som finns i klimat- och sårbarhetsutredningen fick fortsätta.

Mette Lindahl-Olsson, enhetschef på MSB.

get med fem miljoner kronor per år men samtidigt sänka bidraget från 80 till 60 procent av kostnaden. Förslaget uppskattas inte inom MSB där man ser en risk i att det förebyggande arbetet minskar.

– Det är bra om anslaget ökar, men finns också en risk att det bara blir de rika kommunerna som har råd att vidta åtgärder när bidragen minskar. Små kommuner betalar också skatt men större egeninsats kan göra att de inte har råd att söka bidraget, säger Susanne Edsgård, MSB.

Noterat i övrigt

■ Regeringen föreslår att Boverket får ansvar för att analysera behovet av att begreppen ras och skred tas upp i plan- och bygglagen.

■ Naturvårdsverket föreslås få samordningsansvar för en nationell uppföljning av arbetet med klimatanpassning. Ett antal myndigheter ska få samma ansvar inom sina sektorer. I klimat- och sårbarhetsutredningen föreslogs MSB som en sådan sektorsmyndighet, men i propositionerna är det inte uttalat.

■ I klimat och sårbarhetsutredningen föreslogs att det skulle stå kommunerna dyrt att godkänna byggen i områden med översvämningsrisk. Regeringen efterlyser nu förstärkt samarbete mellan kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter kring Vänern,

FAKTA

Två propositioner

Regeringens lade 17 mars fram två propositioner om ”En sammanhållen klimat- och energipolitik” till riksdagen.

I propositionerna anges klimatmål respektive energimål, exempelvis:

■ Utsläppen av växthusgaser ska 2020 vara 40 procent lägre än de var 1990.

■ 50 procent av energianvändningen ska 2020 komma från förnybara energikällor.

■ Klimatförändringar innebär ökade risker för ras, skred och översvämningar. För klimatanpassning har regeringen avsatt 300 miljoner kronor fram till 2011.

■ Åtgärderna består bland annat i att SGI (Statens geotekniska institut) får 105 miljoner kronor för att förbättra kunskaperna om risk för ras och skred utmed Göta Älv; lantmäteriet får 120 miljoner för att ta fram en ny höjddatabas för bättre underlag när risker för ras och skred ska bedömas; 25 miljoner satsas för att ge länsstyrelserna övergripande regionalt samordningsansvar för klimatanpassning.

Mälaren och Hjälmaren för att stärka förebyggande arbete, säkerheten vid fysisk planering och beredskap.

■ MSB föreslås få i uppdrag att bedöma vilka konsekvenser en översvämning i Mälardalen medför för olika samhällssektorer.

■ I utredningen föreslogs att MSB tillsammans med SGI (Statens geotekniska institut) skulle kartlägga risker för erosion i bebyggda områden. Den frågan har inte regeringen tagit ställning till i propositionerna.

■ MSB:s anslag att fördela vidare till kommuner för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor ökas från 40 till 45 miljoner kronor.

PER LARSSON

Engagerat när MSB bjöd in till dialog

Under våren bjuder Myndigheten för samhällsskydd, MSB, in till dialog om hur förmågan att hantera olyckor och kriser kan förbättras. Det sker i form av en seminarierie på fem orter i landet.

Seminarierna vänder sig i första hand till chefer och tjänstemän inom kommuner, länsstyrelser och polisen men även andra aktörer. Det första hölls i Göteborg i mitten av april och lockade ett 60-tal intresserade.

– Det var ett väldigt engagemang hos deltagarna, vi fick mycket synpunkter och det märks att man vill vara med och påverka, säger Pia Holmstrand, chef för MSBs utbildningsenhet.

– Det var positiva reaktioner. Deltagarna tyckte det var toppen att vi kommer ut och bjuder in till dialog, berättar Bo Edström, MSB, som medverkade i workshoppen om ledningsstöd.

Seminarierna hålls i form av åtta workshoppar inom olika områden som utbildning, Ra-

kel, övningsverksamhet osv.

En återkommande synpunkt var oron för att nya utbildningsaktörer ska leda till skillnader i utbildningskvalité.

– Det står klart att vi måste jobba med kvalitetssäkring av utbildningen, säger Pia Holmstrand.

Seminarierna, som avslutas i Sandö 5 maj, ska resultera i en sammanställning som kommer att läggas ut på myndighetens webbplats.

GUNNO IVANSSON

ENKÄT

Vilka förväntningar har du på MSB?

Magnus Edenmyr
Krisplanerare Tjörns kommun

– Efter seminarierna förväntar jag mig att MSB återkommer med en punktlista att göra, annars var det här ett spel för galleriet. Förväntar mig att MSB ska vara mer kommunikativt. Jag tycker att KBM var diffust i hur vi ska använda Wis. Jag vill att MSB ska peka med hela handen: det här ska ni använda Wis till.

Mia Dahlström
Länsstyrelsen Halland

– Förväntar mig att de lyckas knyta ihop LSO-frågorna med KBM-frågorna. Att de ska bli duktiga på att kommunicera internt. Vi upplevde att på KBM var man inte alltid sammanpratade internt innan man vände sig till länsstyrelserna. Och att MSB ska fortsätta med myndighetskonferenser, de så kallade förvarningskonferenserna som KBM höll efter vädervarningar från SMHI.

Per Andersson
Räddningschef Alingsås

– Förhoppningen är att MSB ska bidra till att säkerhets- och trygghetsfrågorna ska ges mer tyngd i kommunen, att de ska få tydligare prioritet. De här frågorna får i regel inget stort utrymme i kommunerna och engagemanget speglar inte det krisledningsansvar som kommunledning har.

Arne Hjelte
Säkerhetssamordnare Lerums kommun

– Att MSB ska lyckas knyta ihop de två lagstiftningarna LSO och lagen om extraordinära händelser. Vi har inte resurser till alla handlingsplaner och annat som olika lagstiftningar kräver. Det viktigaste är att öva ledningsfunktionen, då är man förberedd på olika scenarier.

Carina Björk
Beredskapsstrateg landstinget i Värmland

– Att MSB ska trycka på länsstyrelserna så att de inte lutar sig tillbaka utan tar sitt ansvar. Och att man ställer krav på kommunerna att redovisa hur de använder krishanteringspengarna så att de inte hamnar på andra ställen där det saknas pengar. Vi inom sjukvården måste redovisa vartenda öre av de pengar vi får från Socialstyrelsen.

Lars Barkestedt
Polismyndigheten Västra Götaland

– Både KBM och Räddningsverket hade lednings- och stabsutbildningar och ibland var det svårt att veta vilken man skulle välja. Det blir bättre under en hatt. – Sedan skulle jag önska att lednings- och stabsutbildningen hade flera platser. I bästa fall kan man få med en person och det tar flera år att komma ikapp utbildningsmässigt.

Begränsad uttryckning efter hot och stenar

Per Widlundh

Kastade stenar och flaskor, hot och glåpord. Det har varit vardag för räddningstjänsten Syd vid uttryckningar till stadsdelen Rosengård i Malmö på senare tid.

Nu har räddningstjänsten beslutat att hela styrkan inte rycker ut vid larm om brand utomhus.

– Vårt tålamod är slut, säger förbundsdirektör Per Widlundh.

Larmas om utomhusbrand kör insatschefen till platsen. Denne bedömer om larmet faller under lagen om skydd mot olyckor och om räddningsinsats ska göras. Under tiden är insatspersonalen kvar på stationen.

Vid bränder i containrar, soptunnor och liknande kan bedömningen bli att räddningstjänsten inte rycker ut.

– Lagen ger oss definitivt stöd för ett sådant beslut, frågan är bara hur vi hanterar det på ett rättssäkert sätt.

Räddningstjänsten Syd har också använt ”flygplatsmetodik” med takkanon placerad på tankbil för att personalen inte ska behöva lämna bilen för att släcka vissa typer av bränder. Man har också utvecklat en modell där enheter backar in i området och använder utrustning som kan lämnas kvar om styrkan behöver åka ifrån platsen snabbt på grund av hot och våld.

– Alla dessa åtgärder är kortsiktiga och har som huvudsyfte att skapa en säker arbetsmiljö för vår räddningspersonal. På lång sikt måste vi skapa en situation där vi alltid är välkomna och utan hot kan genomföra våra insatser, utan vare sig polis-skydd eller särskild utrustning och metoder, säger Per Widlundh.

Gör machoattityd att brandmän tar risker?

■ Tar brandmän risker därför att yrket har en machoattityd.

Det ska fyra genusforskare vid Uppsala universitet undersöka genom att studera brandmäns vardag.

Annelie Andersson, organisationsteoretiker vid universitetet, ska studera brandmännens egna uppfattningar om yrket och vad det skapar för maskulinitet, deras uppfattningar om risk och strategier för att möta risker.

Projektet är treårigt och finansieras av MSB vars tanke är att använda resultatet som information när skolorna tar in nya elever till den tvååriga SMO-utbildningen, men även till vidareutbildningen och för att förändra beteende hos lärarna.

37 har omkommit i 38 bränder

■ Fram till 23 april i år har 37 personer omkommit i 38 bränder. Under första kvartalet dog 31 personer i 30 bränder. Det är något färre än 2008 då 35 personer dog i 34 bränder. Under 2008 dog totalt 115 personer i bränder, det var en ökning jämfört med året innan. Siffrorna är preliminära.

Skövdes nya stegbil för bred för utrymning

■ Invånarna på de översta våningarna i tre höghus på Henriksbergsgatan i Skövde har i flera år saknat en alternativ utrymningsväg vid en brand.

När räddningstjänsten 2006 tog i bruk sin nya maskinsteg för 3,8 miljoner kronor var uppställningsplatserna för trånga.

Räddningstjänsten utfärdade 2007 ett föreläggande mot Skövdebostäder som anser att det är orimligt att räddningstjänsten köper fordon som inte kan användas och överklagade till länsstyrelsen.

MSB håller i princip med i sitt yttrande till länsstyrelsen. Förutsättningar vid bygglovet gäller fortfarande och några särskilda skäl för att kräva ändrade uppställningsplatser finns inte enligt MSB, som ser allvarligt på att de boende saknar alternativ utrymningsväg.

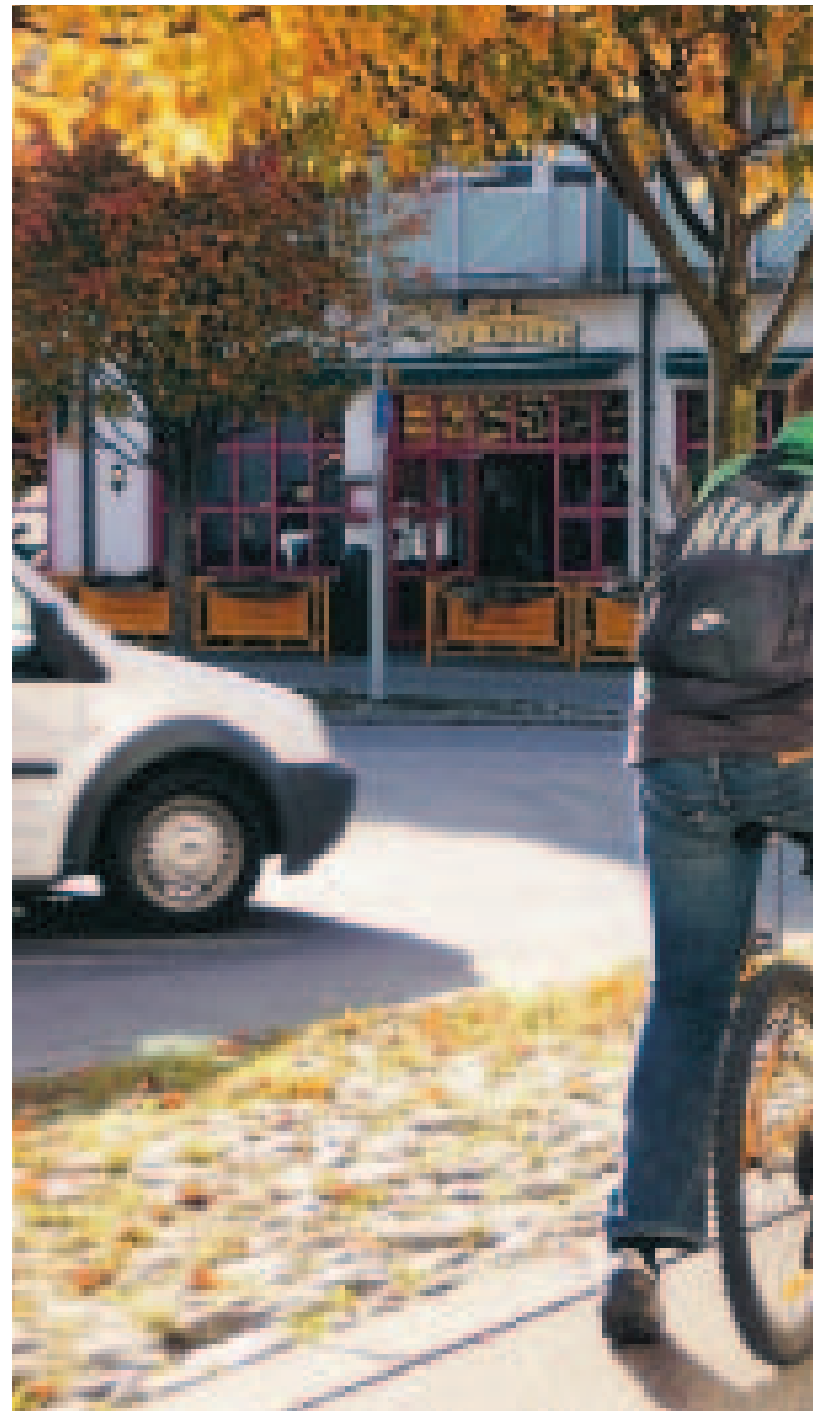
Länsstyrelsen har fortfarande inte avgjort ärendet men i avvaktan på att frågan ska få en lösning har räddningstjänsten nu flyttat en gammal Magirus från slutet sjuttioalet från Mariestad till stationen i Skövde.

Risikanalyser inriktas ofta på svåra olyckor.

I Staffanstorp handlar de främst om trygghet och säkerhet. En satsning på mjuka värden har gett hårda fakta: färre skadas, skadegörelsen minskar.

– Vi pratar om det goda livet, säger Mikael Marklund, ställföreträdande räddningschef.

Tjugofyra7 har tittat närmare på säkerhetsarbetet i kommunen, läs reportaget på sidorna 8-13.

Trygghet i vardagen har högsta prioritet i Staffanstorp. Olyckorna har minskat, innehåller trygghetsarbetet också kameraövervakning och väktare som ronderar?

Staffanstorp och det

■ Människorna i Staffanstorp måste känna sig trygga när de går ut. Om de inte gör det, då är inte något annat kommunen gör värt någonting.

Så resonerar kommunalrådet Michael Sandin (m). Möjligen överdriver han en gnutta. Men Sandin är tydlig och perspektivet är verklighetsanknutet.

Arbetet började för sex år sedan. Politiskt beslut togs att trygghet, bostäder och näringslivet var tre prioriterade frågor.

I sitt första möte med räddningstjänsten sa Sandin: "äldreomsorg och skola i all ära, men har vi inte trygghet och säkerhet i grunden då har vi ingenting att bygga på".

Michael Marklund, ställföreträdande räddningschef och säkerhetschef i kommunen, undrade då om det var tomt prat.

– Men han har levt upp till det. Jag har inga problem att sälja in säkerhetsfrågor, problemet är att hinna leverera. Sandin vill ha resultat omgående.

Styrkan i Staffanstorp är att trygghet och säkerhet inte är en fråga för några handläggare, eller enbart för kommunala tjänstemän.

En analysgrupp med tunga beslutsfattare driver inriktningen och bakom dem finns i princip alla samhällsgrupper engagerade.

– Vi försöker identifiera trender och lösa

"Jag har inga problem att sälja in säkerhetsfrågor, problemet är att hinna leverera."

Michael Marklund, ställföreträdande räddningschef

dem innan de blir problem, säger kommundirektör Inga-Lill Hellberg.

– Analysgruppen är framgångsfaktorn i arbetet. Det är viktigt att vi som är beslutsfäiga är med och att gruppen är tajt, ofta har vi förslag på lösningar när vi sätter oss ner, säger Pernilla Nilsson, chef för polisen i Staffanstorp.

– Vi tar upp jordnära frågor. Mycket av det som inträffat hade vi aldrig kunnat förhindra, men vi inser vad som är viktigt, säger Michael Sandin.

Kommunens eget incidentrapporteringsystem ger statistik och insikt. Det är där trender fångas och ger signaler om nya inriktningar.

skadegörelsen likaså. Kommunen kan lägga pengar på annat än att reparera. Och rimligen innebär det att folket i Staffanstorps mår bättre. Men samtidigt är samhället.

FOTO: STAFFANSTORPS KOMMUN

goda livet

Men vad analysgruppen kommer fram till är en sak, att driva igenom det i organisationerna kan vara en annan. Att få alla att dra åt samma håll är inte alltid enkelt.

– Nej, men det är inte alltid valfritt heller, säger Inga-Lill Hellberg.

Michael Sandin minns att det i starten fanns ett större revirtänkande. Vissa ville bestämma för att de ansåg sig äga en fråga, andra ville inte medverka därför att de ansåg sig inte ha med saken att göra.

– När man tar ett sånt här helhetsgrepp finns alltid en tröghet. Skolan och socialtjänsten tyckte i början att andra lade sig i deras

verksamhet. Men vi har varit 100 procent konsekventa.

Både Michael Sandin och Inga-Lill Hellberg beskriver Staffanstorps som en entreprenörskommun. 60-talisterna styr, många kommer från näringslivet och är resultatnriktade.

– Vi i ledningen är interna beställare. Utförare kan vara både interna och externa. Exempelvis är vår verksamhet inom markteknik och lagen om särskilt stöd är utlagd på entreprenad. Men vårt trygghetsarbete gäller även dem. Vi har risk- och sårbarhetsanalys med i upphandlingen, entreprenörerna är skyldiga att rapportera alla incidenter till oss, säger Hellberg.

Ett tecken på det breda perspektivet är att två av kommunens socionomer är stationerade på arbetsförmedlingen respektive polisstationen. Socionomen hos polisen ska försöka fånga upp unga lagöverträdare och ge dem hjälp att komma på rätt spår.

– Numera finns direktiv från polisledningen i Stockholm att vi ska samverka med kommunerna. Det är inte nytt för oss, men säkert för andra. När vi i höstas skrev på en avsiktsförklaring om det blev det ett kvitto på att vi redan jobbar rätt, säger Pernilla Nilsson.

För henne är samarbetet med kommunen självklart.

– Kontinuiteten är viktig. Det hand-

FAKTA

Staffanstorps

■ Staffanstorps kommun ligger inklämd mellan Malmö och Lund i sydvästra Skåne.

■ Kommunen är liten till ytan, bara 108 kvadratkilometer, och med 21 667 invånare tätbefolkad. 90 procent bor i de tre tätorterna Staffanstorps (14 500), Hjärup (4 000) och Kyrkheddinge (1 200).

■ 2006 tog kommunen beslut om att skapa förutsättningar för att öka befolkningen med 7 000 invånare. De senaste tio åren har befolkningen ökat med 2 500.

3

NIVÅER

i säkerhetsarbetet

1 Analysgruppen är kommunens övergripande säkerhetsgrupp. Där deltar kommunalrådet, oppositionsrådet, kommundirektören, lokala polischefen, kommunens analysstrateg samt säkerhetssamordnaren. Analysgruppen träffas en gång i månaden, deltagarna ger varandra underlag i form av statistik och trender. Och fattar beslut.

2 Riskhanteringsgruppen nyttjas för att arbeta fram lösningar och verkställa analysgruppens beslut. Här samverkar samtliga kommunala verksamheter, primärvården, kyrkan och polisen.

3 Rådet finns för att säkerhets- och trygghetsarbetet ska nå ut i hela kommunen som geografiskt område. Rådet består av större fastighetsägare, arbetsförmedlingen, kyrkan, polisen, näringslivet, ideella föreningar, kommunens ledande beslutsfattare med flera.

lar om myrstigarna oss emellan, nycklarna till varann, dagarna tillsammans.

Endel av Staffanstorps trygghet och säkerhet består i bevakning. Det finns ett 50-tal övervakningskameror i kommun, de flesta vid skolor, och ett väktarbolag ronderar kvällstid. Till detta faktum kan man vara kluven.

– Jag ser fram mot den dagen vi kan montera ner kamerorna. Men något måste göras nu, kamerorna behövs nu. Den dagen vi kan ta bort dem och fortfarande hålla nere skadesiffrorna, det är då vi har lyckats, säger Inga-Lill Hellberg.

Örestads bevakningsbolag samarbetar med polisen. Kommunen, länstrafiken, företag, kommunala bostadsbolaget och andra som haft problem med skadegörelse eller inbrott är med och finansierar verksamheten. Från sex på kvällen till sex på morgonen håller väktarna ett vakande öga på Staffanstorp. Verksamheten anses ha ett klart samband med att skadekostnaderna minskat med 90 procent de senaste åren.

– Fler vill vara med i verksamheten, det är nära tillhands att vi kan ha två bilar rullande, säger Michael Marklund.

2007 certifierades Staffanstorps kommun som säker och trygg kommun enligt FNs folkhälsoorganisations normer. Vägen dit beskrivs som en dammsugning av säkerhetsarbetet. Certifieringen blev mycket mer än ett diplom, kommunen hade funnit formerna för det fortsatta arbetet.

Mycket är inriktat på hälsa. Staffanstorp följer i stora delar nationell folkhälsopolitik. Det handlar om ekonomisk och social trygghet, goda uppväxtvillkor och hälsa i arbetslivet. Men också om öka fysisk aktivitet, goda matvanor, trygghet och säker sexualitet.

Arbetet sköts inte av något folkhälsoråd. Samordnare för hela säkerhets- och trygghetsarbetet är Michael Marklund och tillsammans med Patrik Runesson. Marklund jobbar 50 procent som ställföreträdande räddningschef och 50 som riskmanager direkt under kommundirektören, vilket ger honom och kommunen en övergripande blick på säkerhets- och trygghetsområdet.

Analysstrategen Patrik Runesson är beteendevetare och vilket ökar bredden i det förebyggande arbetet.

– Men vi har folkhälsovetare som jobbar integrerat med oss andra.

Utsatta personer som har svårt att få lägenhet hjälps till bostad och får via kontrakt behålla boendet så länge de sköter sig. Idrottsföreningar kan få högre kommunalt anslag om dess ledare går kurser i attityd- och moralfrågor. Det är några exempel på insatser och signaler.

Det goda livet i Staffanstorp handlar mycket om att må bra i vardagen. Men kommunen ska också klara den stora krisen. Mikael Marklund är inte orolig. De allvarliga vardagshändelser som drabbat kommunen – stormar, skyfall och översvämningar, elavbrott, Tsunamin och Libanonkrisen med mera – har hanterats väl, anser han.

– Här gäller perspektivet att vara förberedd på det oförberedda. Tack vare klara och inarbetade kommunikationsvägar och vana att samarbeta i vardagen har snabbt en struktur byggts upp för att lösa kriserna.

■ **Men vilken är den viktigaste frågan för kommunen?**

Michael Marklund är ställföreträdande räddningschef på halvtid och riskmanager på halvtid. Det ger honom övergripande blick på säkerhets- och trygghetsområdet.

FOTO: PER LARSSON

Från polisledningen i Stockholm kom direktiv om att polisen lokalt skulle samarbeta mer med kommunerna. Pernilla Nilsson konstaterade då att man redan jobbade rätt i Staffanstorp.

FOTO: PER LARSSON

Vi frågar kommunalrådet Michael Sandin:

– Det långsiktiga arbetet med barn och ungdomar. Barn som får problem ställer till med bekymmer både för sig själva och sin omgivning. Mycket förebyggande arbete i unga år med målet att färre ska må dåligt i framtiden, det är vad som är viktigt, svarar Sandin.

Trygghet är Michael Sandins mantra. För han en reporter framför sig använder han ordet lika ofta som en tonåring säger bry.

■ **Är det trygghet som blir vallöftet nästa år?**
– Vi gick till val med det redan förra gången. Vi gör det säkert igen.

PER LARSSON

Stor minskning av barn- och fallolyckor

■ Barnolycksfallen har på sex-sju år minskat med runt 90 procent. Från att ha varit cirka 100 per år är de nere i tio om året.

Tandolyckor var vanligast, oftast i samband med cyklande, lek eller idrott. Åtgärden blev att idrottslärare och -ledare informerade om regler i samband med idrott. Kommunen säkerhetscertifierade en tjänsteman som ser över risker vid lekplatser och tar bort farliga inslag. Buskar med stora taggar har tagits bort från skolområden.

– Det gick fort att komma ner till tioalet olyckor. Att minska antalet nu kräver större systematik, säger Michael Marklund.

■ Fallolyckorna bland äldre har totalt minskat med 75 procent. 50-60 procent försvann genom att ändra enkla rutiner.

– Många föll när de klev upp för att äta, det kopplades till biverkningar av medicinen de just fått. Rutinerna ändrades så att de nu åter först och får medicin sen, och antalet olyckor har minskat kraftigt.

■ Riktade insatser mot frekvent skadegörelse har sänkt skadekostnaderna rejält. 2005 var kostnaderna 2,9 miljoner kronor, 2007 hade de sjunkit till 142 000.

■ Tack var färre skador har kommunen kunnat förhandla ner försäkringspremierna. På några år har de minskat från tre miljoner till en miljon kronor om året. Självrisken har pressats ner från fem basbelopp (205 000) till två (82 000).

Källa: Staffanstorps kommun.

Romer bryter allas fördomar

Kunskap är bästa sättet att bryta fördomar.

Det är Goran Bogdanov ytterst medveten om.

Mizika och Goran Bogdanov

– I början när vi besökte kommunhuset trodde folk att vi skulle stjäla kaffe.

Sedan dess har han och hustrun Mizika bjudit fullmäktige på romersk mat och de båda jobbar numera med föräldrautbildning för romer i Staffanstorp.

– Vi har fått en chans, våra barn en möjlighet i livet.

Det finns 30-40 romerska familjer i kommunen. Goran Bogdanov och hans blivande fru kom till Sverige i början av 70-talet och de berättar historien om att leva i två kulturer.

Hur Gorans mor såg hans skolgång viktig för hennes rätt att kvittera ut socialbidrag. Hon var själv analfabet.

– Det är skamligt bland romer om kvinnan jobbar. Mannen ska försörja hemmet.

Idén till föräldrautbildningen väcktes när man såg att många unga romerska pojkar dök upp i polisregistret. Resurser tillsattes och förekomsten i registret minskade.

– Men det är viktigt att gå vidare, vi har bara skrapat på ytan än, säger analysstrateg Patrik Runesson.

”Jag ser fram mot den dagen vi kan montera ner kamerorna.”

Inga-Lill Hellberg, kommundirektör

Lugnare skola med engelsk metod

Elever och även föräldrar får specialutbildning för att det ska bli tryggare och tryggare.

**Allt avvikande ska rapporteras.
Det är grepp för en bättre skola.**

■ Staffanstorp prioriterar trygghetsfrågor och kommundirektör Inga-Lill Hellberg lyfter fram en av insatserna inom skolan som den viktigaste:

– Jag är fullständigt övertygad om att set-metodiken gett en lugnare och tryggare skola. Men det är svårt att mäta och arbetet är långsiktigt, kanske ger det inte resultat förrän i nästa generation.

Set står för social och emotionell träning. Metoden är engelsk och i Staffanstorp är den obligatorisk från förskola till gymnasium. Kortfattat handlar det om just social och emotionell träning för barnen samt att uppmärksamma signaler och beteenden från barnen för att kunna ge dem rätt stöd och hjälp att utvecklas till goda människor.

– Det händer fortfarande mycket här, vi har både klotter och översvämning på toaletterna. Men vi märker när vi når goda relationer. Dock måste vi bli bättre på att kartlägga, än så länge jobbar vi mycket här och nu, säger Petra Strandberg, biträdande rektor på Hagalidskolan, en högstadieskola.

■ **Vilken kontroll har ni på korridorlivet?**

– Vi har två coacher där och jag rör mig själv mycket i korridorerna. Att synas och skapa goda relationer är viktigt. Vi jobbar mycket med elever som mår dåligt. Men det viktigaste är kanske att ha en trygg personal. Varje lärare ska känna att det är en styrka att våga säga att de har svårt att hantera en klass.

Det finns övervakningskameror, men de sitter utomhus och är igång från sex på kvällen till midnatt.

Inom skolans väggar diskuteras såväl knuffar i korridoren som risken för skolmassaker, enkla vardagshändelser såväl som kriser.

När nio elever sköts ihjäl vid en skola i Finland hösten 2007 reagerade Petra Strandberg. Hur kan Staffanstorp vara förberett om något sådant inträffar? undrade hon.

– Det är en trygghet för personalen att vi lyfter frågan. Skulle det hända här måste vi ha hjälp. Men det är inte i de banorna vi i huvudsak tänker, vi tänker förebyggande.

På Hagalidsskolan polisanmälades under bara en månad fyra händelser: stöld, misshandel, hot och ofredande. Det låter inte speciellt trevligt.

Men om vi går några år tillbaka i tiden framfördes klagomål på att det inte gjordes något åt problemen.

– Vi gick igenom alla polisrapporter och hittade sex anmälningar på sju år. Vi svarade skolpersonalen att om de inte anmäler bristerna kan vi heller inte hjälpa dem, berättar Patrik Runesson, analysstrateg i kommunen.

Konsekvensen blev att allt anmäls. Det kan vara en olyckshändelse i sporthallen, gruff mellan två elever under en rast. Om en elev knuffar en lärare polisanmäls och någon annan rubricering än misshandel finns inte.

Från kommunens rapporteringssystem kommer statistik tillbaka varje månad.

Petra Strandberg tillsammans med högstadiellevorna Sara och Olivia. Att delta i korridorlivet är viktigt tycker biträdande rektorn, det skapar goda relationer och trygghet.

FOTO: PER LARSSON

”Vi har både klotter och översvämningar på toaletterna, men vi märker att vi når goda relationer.”

Petra Strandberg,
biträdande rektor

– Vi får siffror på aggressioner och hot. Utifrån det kan vi dra slutsatser, säger Kia Olén, rektor på Anneroskolan.

– Men vi är inte helt nöjda med rapporteringssystemet. Vi vill i återskotterna få mer exakta besked, veta var och när saker inträffar, säger Petra Strandberg.

MSN, SMS och bilddagboken är dagliga kommunikationsverktyg för eleverna, för skolan kan de bli ett hot. Det händer att det som sker via datorer och telefoner skapar dålig miljö på skolan.

– Samtidigt ska vi komma ihåg att normalt

sett sköter sig 20 elever och tre stökar. Det är viktigt att vi även fokuserar på det positiva.

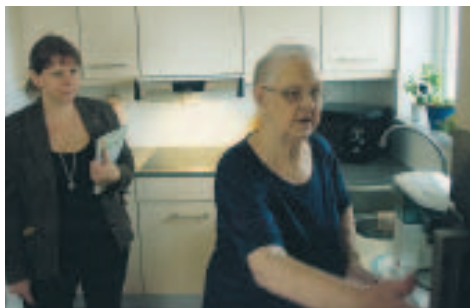
För familjer med barn som behöver hjälp för att ta ansvar för sitt skolarbete och bli en bättre elev både teoretiskt och socialt finns familjeklasser.

En förmiddag i veckan under tolv veckor deltar eleven och dess föräldrar i en utbildning. Totalt finns tolv elevplatser varje period.

– Alla vill inte vara med. Men 90 procent av fallen når vi fram till och det är viktigt att få föräldrarna delaktiga.

PER LARSSON

Annie Adolfsson visar Taina Ahola sina moderniteter. Annie har valt "Safety living". Boendet har extra trygghetsfaktor och hon har Medelpunkten, med aktiviteter för äldre, på andra sidan gatan.

FOTO: PER LARSSON

Axel Eriksson, 91, är redo för en stöt. Han och Roland Svensson tillbringar många dagar på Medelpunkten som ger dem sysselsättning på fritiden. Herrarna uppskatar kommunens arbete.

FOTO: PER LARSSON

Livskvalité på äldre dar

Omedelbart i entrén står biljardbordet. Match pågår, som på vilken fritidsgård som helst. Men här finns inga tonåringar. – Han fyller 91 i maj, säger Roland Svensson och pekar med kön på sin antagonist, Axel Eriksson.

■ Lokalen kallas Medelpunkten och ligger centralt vid torget i Staffanstorp. Vi kan kalla det fritidsgården för äldre, navet i kommunens förebyggande verksamhet.

Här finns ett serviceboende, men också en stor öppen verksamhet för alla som vill ha gemenskap och aktiviteter. På andra sidan gatan bor äldre i vad som kallas "safety living", personer över 75 år som väljer att betala extra för ett säkrare boende.

– I en del andra kommuner pratar man mycket om att förebygga mot fallolyckor. Det gör vi också, men vi vill även vi prata om trygghet, säger Taina Ahola, samordnare av Staffanstorpsmodellen

Staffanstorps ambition är "Sveriges bästa livskvalitet för äldre".

Det kan handla om genomtänkta lösningar för bättre boende, men också hjälp till en trevligare vardag.

Yngre, piggare pensionärer har anmält sig frivilligt att besöka äldre över 80 år som bor i eget hem men kanske är ensamma. Det kan handla om en pratstund, att ta en promenad. Sällskap i vardagen.

– Det är inte självklart att folk ska bo kvar hemma, men vi uppmuntrar till det.

Förutom att den äldre får sällskap finns det ytterligare en vinst: eventuella behov av hjälp uppdragas.

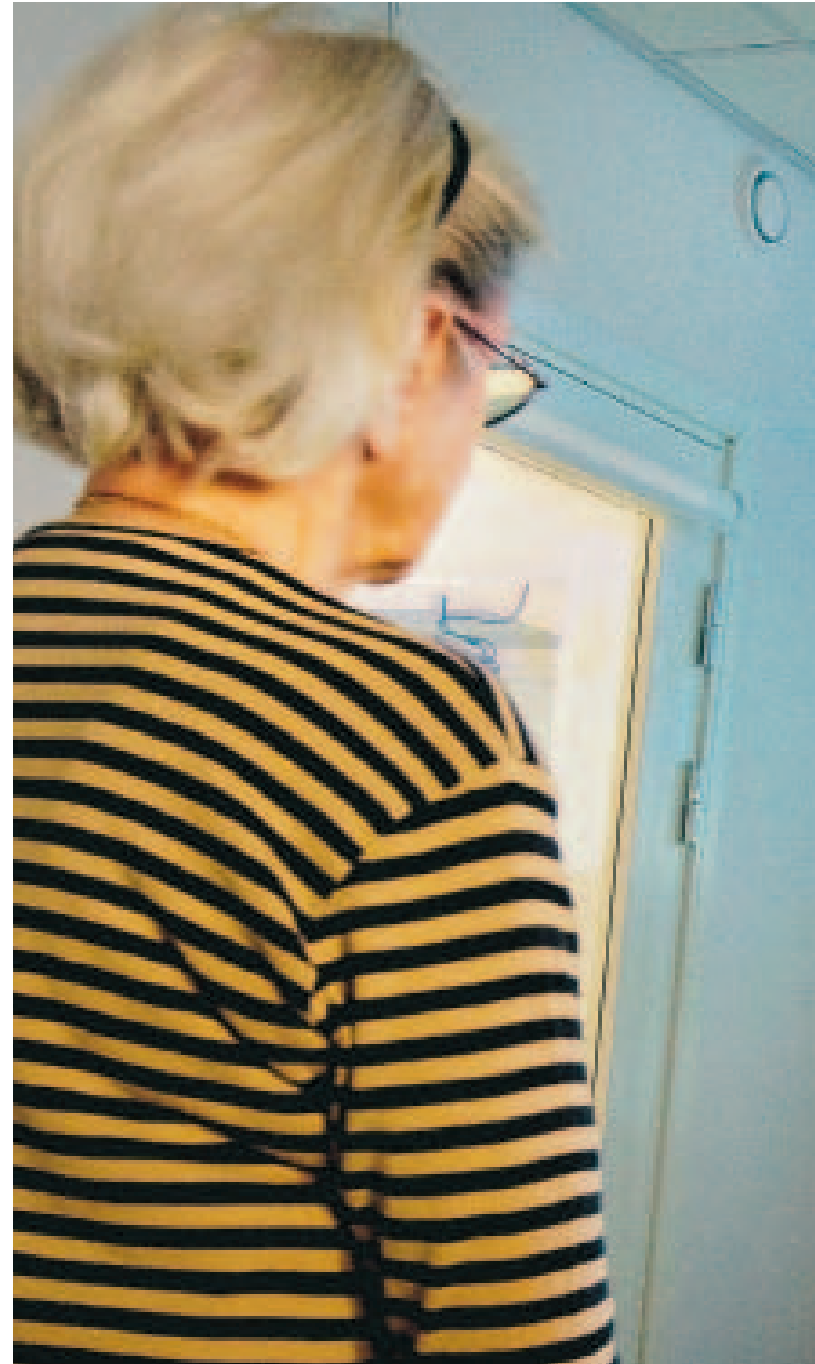
Det underlättar att kommunen till ytan är liten. Ingen glesbygd, här bor man nära. Mindre risk att äldre blir isolerade på grund av avstånd.

Annie Adolfsson bor på andra sidan gatan i ett "safety living"-hus. Hon betalar runt 700 extra i månaden jämfört med en vanlig lägenhet. För det får hon trygghetslarm, automatiskt brandlarm, spis- och ugnsvakt. Lägenheten har skjutdörrar och saknar trösklar. Sjuksköterska står dessutom till förfogande på telefon två timmar i veckan.

Annie trivs i lägenheten. Den är ljus, fräsch och modern. Fast kanske lite för modern.

– Spisvakten är lite dum, tycker hon. Induktionshällen är svår att använda.

Det är kommunala bostadsbolaget, Staf-

TV-spel för att förebygga fallolyckor bland pensionärer. Det testas på Medelpunkten.

"Det är inte självklart att folk ska bo kvar hemma, men vi uppmuntrar till det."

Taina Ahola, samordnare Staffanstorpsmodellen

fanstorpshus, som erbjuder säkrare boende för de över 75 år. Totalt finns det 31 lägenheter.

– Det är en boendeform som fortsätter att utvecklas. Det som är personalrum på dagtid kan användas som gemensamhetsutrymme för hyresgäster på kvällen, vi kan erbjuda övernattningslägenheter för anhöriga. Vi organiserar också bussresor för hyresgästerna, närmast är det shopping i Burlöv center, säger Maria Widenstedt på Staffanstorpsshuset.

När vi kommer tillbaka till Medelpunkten pågår biljardmatchen fortfarande. Vi avbryter kampen och undrar hur det är med tryggheten i Staffanstorp. Det finns synpunkter på att ungdomarna ibland är stökiga i centrum, men att det är bra att trafiken till torget stängts av.

– Men jo, nog tycker jag kommunen jobbar för oss äldre, säger Roland Svensson.

– Jag blev påkörd av en backande bil i går när jag skulle hit. Men jag fick hjälp av en granne så jag tog mig upp, säger Axel Eriksson.

Även om han tycker föraren var en klant är det inte mer med det, han står ju upp och lirar dagen efter.

PER LARSSON

punkten i Staffanstorp. Elsa Stensgård var en av pensionärerna som åkte slalom med Nintendo Wii på storbildsskärm. FOTO: TORBJÖRN CARLSON, SYDSVENSKAN

Pensionärerna föll för TV-spel

■ Slalom på balansbräda ska minska olyckorna

Figuren på TV-skärmen dundrar iväg ner för slalom pisten.

Här gäller det att stå rätt för att klara banan.

Pensionärerna spelar TV-spel för att förebygga fallolyckor.

■ Kan pensionärer lockas av TV-spel? Det undrade man i Staffanstorp och lockade med prova-på-dagar av spelet Wii Fit. Det kom över 40 personer.

– Jag trodde de skulle vara lite rädda, men de hade jättekul, säger sjukgymnasten Karin Ekelund.

TV-spel förknippas ofta med passivisering. Men Wii Fit är något annat. Den aktive använder balansbräda och ska i olika tävlingsformer stå rätt för att lyckas. Spelet tränar både balans och koordination.

Rehabenheten i Staffanstorp köpte in ett spel för att testa om det kunde vara något för de äldre.

– Och det tror jag det kan vara. Den glädje att röra sig som spelet väcker är positiv.

Det är pensionärer som bor i egna bostäder men besöker Medelpunkten som testat spelet. Drygt 40 personer, i huvudsak i åldern 70–85 år, har stått på brädan och helt enkelt haft kul.

Att det på köpet kan medföra bättre balans och färre fallolyckor är förstås ingen dum bonus.

Staffanstorp startade våren 2008 ett projekt för att förebygga fallolyckor bland personer på särskilt boende. Huvudaktiviteten var balansgymnastik. Och arbetet gav resultat.

Första kvartalet hade man 145 fallolyckor, varav 70 resulterade i skador. Sista kvartalet

förra året hade antalet fall sjunkit till 90, antalet skador till 33. Antalet fall hade därmed minskat med 38 procent, skadeantalet med 53 procent.

■ **Hur stor del i det har balansgymnastiken?**

– Jag kopplar resultatet delvis till träningen, säger Karin Ekelund.

Personalen har märkt att pensionärerna blev modigare och återfann glädje i att röra sig. Totalt deltog 64 personer i träningen. Efter testperioden var det dock bara en av tolv vårdenheter som anmälde att den tänkte fortsätta träningen i egen regi.

– Vi förväntar oss en fortsättning i någon form. Det är viktigt att det arbete vi gjort får en chans att utvecklas, säger Karin Ekelund.

PER LARSSON

4

SATSNINGAR

på äldre

1 Senior i skola.

Många har barnbarn på annan ort. För att skapa naturliga relationer mellan gammal och ung ges äldre möjlighet att frivilligt medverka i skolarbetet. För tillfället är sex pensionärer engagerade, besöker skolan minst en dag i veckan och hjälper elever som behöver extra stöttning. Seniorerna har ingen ersättning.

– Frivilliga kan aldrig ersätta kommunens roll, men de fyller en viktig funktion genom att inte vara en myndighetsutövare. Alla frivilliga skriver under en överenskommelse om uppdraget och en tystnadsförsäkran. Det innebär också att den frivillige har en kommunal försäkring under sitt uppdrag, säger Taina Ahola.

2 Förebyggande hembesök.

Alla över 80 år erbjuds två gånger om året besök av en arbetsterapeut som tittar på fallrisker, informerar om brandrisker och om service som erbjuds. Man vänder sig till friska äldre i egna boenden. Förra året erbjöds 76 personer besök, 53 tackade ja.

3 Handtaget.

Gratis fixarhjälp, exempelvis med att byta gardiner eller glödlampor. Huvudsyftet är att minska fallolyckor. Äldre med egna villor kan mot kostnad också anlita trädgårdshjälp.

4 Information och utbildning.

I samarbete med Civilförsvarsförbundet erbjuds riktade kurser för äldre i hemsäkerhet, brandsäkerhet och personlig säkerhet. Informationsbroschyr om hur skador i hemmet kan undvikas skickas till alla över 65 år.

Gitarren

– Svartz ständige följeslagare

Gitarren är en trogen följeslagare. Den finns på tjänsterummet, är ihopfällbar för att gå ner i resväskan och följer alltid med på tjänsteresan.

– Spela gitarr är mitt sätt att koppla av, säger överdirektör Nils Svartz.

■ Att som Nils Svartz vara uppvuxen i visstaden Västervik förpliktigar och gitarrintresset väcktes tidigt.

– Brorsan spelade gitarr och han lärde mig de första ackorden för att kunna spela Tom Dooley. Det är jättelätt, två ackord, C och G7.

Med Tom Dooley avklarad var karriären utstakad, ändå hamnade han bakom trummorna i det första bandet på ungdomsgården.

– Men de skramlade för mycket och störde när man övade.

Under juridikstudierna i Lund deltog han i spexen och blev efter ett tag rekryterad till ett band som hette Bad Rock. Först som kompgitarrist och senare omskolad till basist.

– Vi var oerhört välkända i Lund, men kändisskapet tog slut vid stadsgränsen. Vi hyrde en turnébuss och åkte till Jönköping, men det gick inget vidare. Däremot gjorde bandet ett bejublat framträdande på Kiviks marknad.

Tjänsterummet innehåller inget överdåd av utsmyckning och inredning. Förutom gitarren med förstärkare finns en sånganläggning i ena hörnet. På väggen hänger en lång batong. Ett minne från tiden inom polisen.

– Inför fotbolls-EM i Sverige 1992 åkte en arbetsgrupp jorden runt och inhämtade erfarenheter om hur polisen bör vara utrustad. Ni måste ha långa batonger, var beskedet de kom hem med. Långa batonger köptes in, men gruppen hann åka jorden runt åt andra hållet innan EM. Och nu gällde korta batonger, så vi fick ett stort lager av långa batonger över.

När det blev dags att bilda familj fick gitarren vila tills barnen vuxit upp.

– För 15 år sen tog jag upp spelandet igen och de senaste fem år spelar jag regelbundet varje dag. Det är mitt sätt att koppla av.

Redan under kommittétiden inför bildandet av MSB bildades en Rakel-orkester med en originalbesättning som förutom Nils Svartz

Kändisskapet slutade utanför stadsgränsen

bestod av Jannis Avramides på bouzouki och Mats Gustavsson på fiol.

– Vi gjorde vårt första framträdande på vad vi trodde var en personalfest men som visade sig vara avslutningsfesten för kommittén i Rosenbad. Där satt 200 inbjudna gäster, allt ifrån generaler till generaldirektörer.

– Efter den chockstarten har vi uppträtt på flera personalfester – oombedda.

På repertoaren står kända melodier med nya texter av Joakim Quensel. Numera uppstår Rakel-orkestern endast på personalfester och vilka som ingår och vilka musikinstrument som spelas varierar från gång till gång.

– Den uppstår i ögonblicket och vid senaste tillfället var vi sju, och då hade vi också en kör. Med tiden har också börjat intressera sig för själva instrumentet och börjat samla på gitarrer.

– Det handlar väl om att uppfylla en pojk-

Varje dag tar Nils Svartz, överdirektör på MSB, fram en av sina tioalet gitarrer. Gitarrspel är hans sätt att koppla av.

FOTO: GUNNO IVANSSON

3

BÄSTA GITARRISTERNA

enligt Nils Svartz

1 Eric Clapton

2 George Harrison

3 Jimi Hendrix

George Harrison är en underskattad gitarrist. Han är inte spektakulär, men han gör det han gör fantastiskt bra. Lyssna bara på While my guitar gently weeps – en riktig höjdare

dröm; att kunna köpa de gitarrer man då drömde om att äga men inte hade råd att köpa.

Så nu har han en Fender Telecaster i ask med gruppbräda av lönn och favoriten bland de akustiska, en amerikansk Martin.

Musiksmaken har inte ändrats sedan ungdomsåren.

– Jag tillhör den generation som ställer sig frågande till varför det skulle behövas någon ytterligare musik efter den som kom under 1960-70-talen. Jag gillar lätt popmusik och ser med förtjusning på melodifestivalen.

Till favoriterna hör Beatles, Crosby, Stills, Nash & Young och Dolly Parton.

– Dolly Parton kanske är mest känd för sin apparition, men skriver fantastiska texter. Jag rekommenderar en lyssning på The Bargain Store.

GUNNO IVANSSON

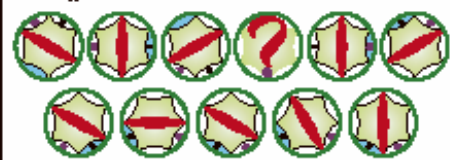
IQ-TEST

Jola Signonde Brain Workout

Öva upp din intelligens! Våga vada konstigast!
Skandinavien's mest intelligenta man, Jola Signonde
(192 IQ), ett nytt hörsningspass. Om du lyckas svara rätt
på den låta och medelstora frågan har du ett IQ över
genomsnittet 100!

Lätt

Vilken av de nedre
figurerna passar
in i serien?

Medel

Vilken föring kan vikas av figuren till vänster?

Svår

Vilket ansikte passar i mitten?

Copyright © 1992-2008. IQ Art AB. All rights reserved. info@iqart.se

Världens starkaste man dansade bäst i TV, då blev det uppståndelse i Kisa. Och Magnus Samuelsson blev hedersbrandman.

FOTO: PELLE'S PHOTO

Taktfull hedersbrandman

■ Världens starkaste brandman finns med största säkerhet i Kisa. Åtminstone hedersbrandman.

Han är bonde, har vunnit tävlingen världens starkaste man. Det kan tyckas borde väga tungt. Men TV, är TV och dra fordon med tändarna är inte mot att dansa i TV.

Magnus Samuelsson vann Let's Dance i TV4 - då gick Kisa-borna man ur huse. Fler än

1 000 personer trängdes på torget för att hylla sin bjässe och hjälte.

Räddningstjänsten, med chefen Thomas Blixt, i täten var också på plats. De klämde en hjälm på huvudet på Samuelsson och utsåg honom till hedersbrandman.

Nu talas det också om staty på torget, men det tycker Samuelsson själv är att gå för långt.

6

FRÅGOR TILL...

...Linus Eriksson, som lämnar Räddningstjänsten Syd för Banverket.

1 Har du tröttnat på brandmännen eller dom på dig?

– He, he, ja jag vet inte. Nä, jag har fått nytt jobb som chef inom Banverket. Har varit tio år på samma ställe och fick nu en bra möjlighet till nytt jobb. Det är ett kliv uppåt för min del.

2 Tror du det blir smidigare att jobba med rallare?

– Det finns lite samma innehåll, offentlig verksamhet, mycket tradition. Och när tågen står stilla blir det stort pådrag.

3 Hur viktigt är det för Banverket att tågen kommer i tid?

– Jätteviktigt. Det ska inte vara så att SJ säger det är Banverkets fel och Banverket säger att det är tågoperatörens fel. Samtidigt som det körs mer och mer tåg ska det också vara mer och mer tillförlitligt. Det här känns som en framtidsbransch, inte minst av miljöskäl.

4 Nu blir det Citytunneln i Malmö som blir din stora uppgift, eller?

– Nej, jag ska arbeta som driftområdeschef från Mjölby, Halland och söderut.

5 Vad hann du aldrig genomföra i räddningstjänsten?

– Jag hade förväntat mig att vi skulle kommit längre med integration och mångfald. Men att gå från beredskap till att hantera olyckan före, under och efter, där tycket jag att vi kommit långt.

6 Du blev riksbekant när du sa att det förebyggande arbetet var för liten andel och inte värt mer än en piggelin. Men nu är det alltså bättre?

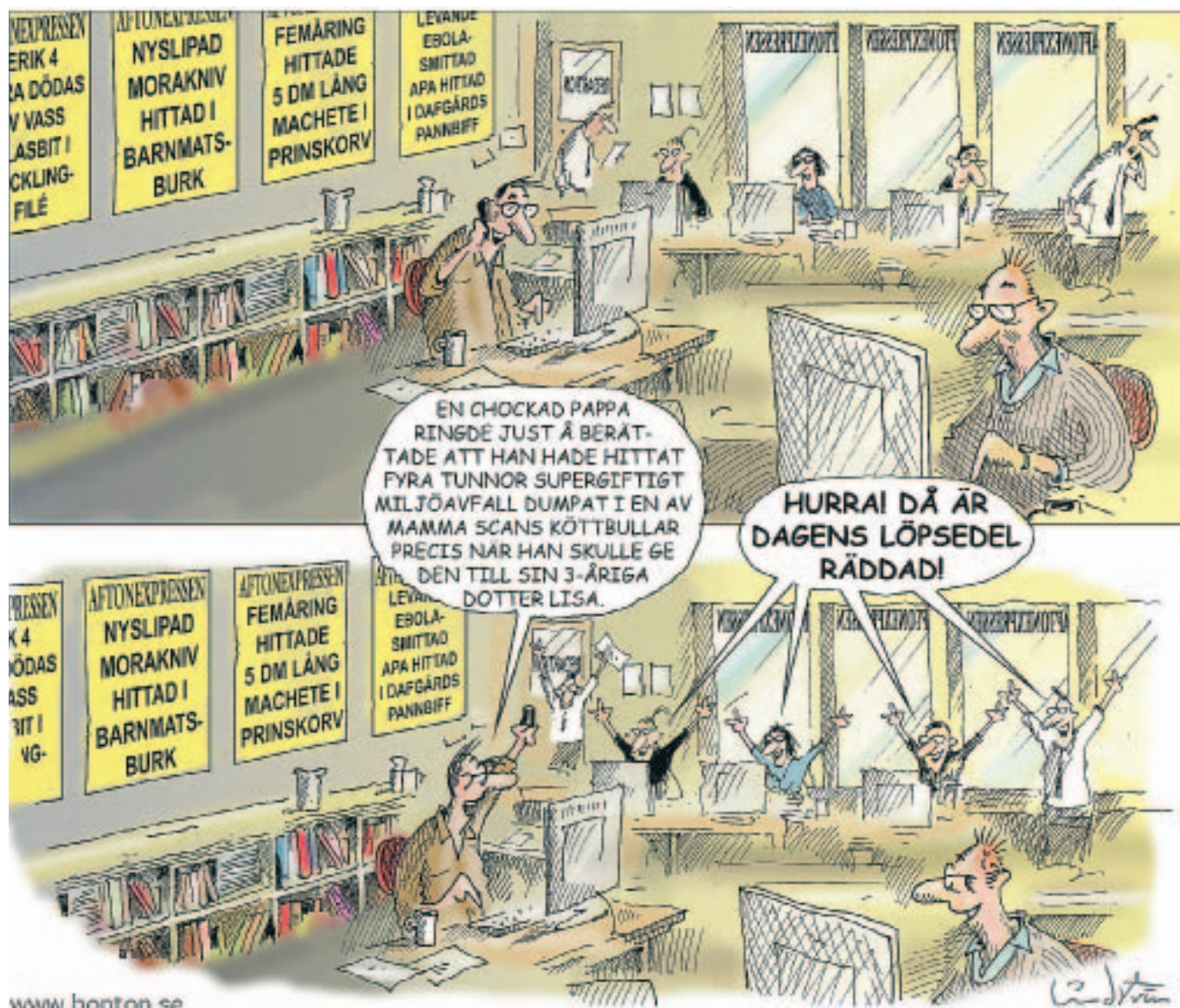
– Ja, hos oss är numera 20 procent av alla brandmäns arbetstid inriktad på före och efter olyckan. Det blir många piggelin.

Fotnot: Piggelinjämförelsen gjorde Linus Eriksson 2002 då räddningstjänsten kostade 430 kronor per person, 1-2 procent gick tillförebyggande arbete, vilket ungefär motsvarade en Piggelin.

LÖSNING IQ-TEST

Lätt
N
Den röda figuren i mitten flyttas ett steg medurs för varje bild. Det blåa fältet flyttas två steg medurs.
Punkten flyttas ett steg moturs och det svarta strecket flyttas ett steg medurs.
Medel
R
Svår
L
Riktning / anger munnens form. Riktning \ anger bakgrundsfärg. Vågrät riktning anger ögonens form.

LINDSTRÖM

www.bonton.se

Det dagliga nationella katastroflarmet.

DANDERYD · Vi tror i dag att världen är farligare än den var förr. Bullshit, säger psykiatern och överläkaren David Eberhard. Världen har aldrig varit mindre farlig. Det har aldrig existerat ett så säkert och tryggt land som Sverige.

”Vi kan inte skydda oss från alla olyckor”

■ David Eberhard har i flera år flitigt kritiserat vårt överdrivna behov av trygghet och kontroll. 2006 kom första boken ”I trygghetsnarkomanernas land” där han beskriver trygghetsjakten som en följd av välmenande myndigheter som för säkerhets skull förbjuder även det ofarliga.

Det har gått så långt att vi inte längre förmår hantera ”normala” kriser utan söker hjälp och vård när vi drabbas av något jobbigt.

– När man försöker bygga ett civiliserat samhälle där man inte ska styras av godtycke, familj etc, ja då lägger du ut saker på staten. I början är detta en otrolig befrielse för medborgarna, när staten börjar reglera saker i en osäker och otrygg miljö blir det mycket bättre. Sedan tappas perspektivet och staten lägger sig i saker som kanske inte borde lägga sig i.

Och detta är en av hans huvudinvändningar, trots att staten i sin välvilja att skydda oss från allt ont reglerar varje vrå av våra liv tycks vi inte bli tryggare. Förutom staten bidrar globaliseringen och medias rapportering till problemet.

– När jag var liten fanns det en blottare som alla var livrädda för. I dag får du höra om alla pedofiler. Madeleine försvinner i Portugal, barn blir mördade i England och en kannibal i Tyskland hittar offer på internet.

– Anledningen till att vi får läsa detta är att det är ovanligt. Det är inte för att det är vanligt, en reell risk. Ju mer global världen blir, ju fler såna händelser matas vi med vilket gör att vi tror att världen är farligare i dag – vilket är bullshit. Världen har aldrig varit mindre farlig. Det har aldrig existerat ett så säkert och tryggt land som Sverige.

Enligt David Eberhard måste vi helt enkelt acceptera att vi kan inte skydda oss från alla olyckor.

– Vägverkets nollvision är typexempel på nåt som är oerhört dåligt av flera skäl. Viktigaste skälet är att det är omöjligt att uppnå. Vägverket kan slå sig för bröstet och säga att vi är jätteeffektiva och har uppnått oerhört mycket – och det har dom – men då ska vi komma ihåg att Vägverket får 22,5 miljoner för varje räddat människoliv i trafiken.

– De 22,5 miljoner tar man från någon annan verksamhet som kanske har en halv miljon att rädda ett liv för. Då blir det orimliga proportioner för att uppnå nåt som egentligen är ouppnåeligt. I stället måste man göra klart för medborgarna att du kommer att kunna dö i trafiken – that's it! Det är faktiskt en del av livet att man kan dö var som helst.

Bristen på individuell krisberedskap är ett resultat av att vi lämnat över ansvaret för vår trygghet på staten. Det blev tydligt inte minst vid tsunamin 2004 och Libanon-kriget två år senare.

– Åker man till länder där det förekommer jordbävningar eller där det ofta är krig måste man se till att man har en beredskap och kan hantera det om det händer något. Men det är det ingen som har utan de lämnar över allt till staten.

Enligt David Eberhard är det ofrånkomligt att stora katastrofer väcker känslor hos enskilda medborgare och därmed hos myndigheter. Resurser mobiliseras på ett helt annat sätt än vid en olycka som drabbar ett fåtal.

– I princip är det inte så mycket värre att vara med om en flodväg än en obehaglig trafikolycka.

FAKTA

David Eberhard.

Ålder: 42

Bakgrund: Uppvuxen i Lund. Läste medicin i Götteorg. Överläkare i psykiatri. Från 2004 till mars 2009 chef S:t Görans psykakut. Författare till boken ”I trygghetsnarkomanernas land” (2006). Översatt ”Stora Familjeläkeboken” från engelska 2 ggr (1997 och 2001). Tidigare chefredaktör för tidskrifterna Moderna Läkare (2000-2002) och Svensk Psykiatri (2006-2008).

Familj: Barnen Arvid 12 år, Cornelia 10 år, Ella 4 år och Ludvig 2 år.

Aktuell: I maj kommer hans andra bok: ”Ingen tar skit”

lycka. Där finns en diskrepans och där tycker jag man kan bena runt lite och försöka jämföra.

Han är positivt inställd till en samlad myndighet för krisberedskap och samhällsskydd, men faran är att vi stärks i vår uppfattning att staten har ansvaret.

– Om vi har en myndighet som tar hand om alla kriser är ju risken: Hjälp, jag har punktering, var är kristeamet?

Enligt David Eberhard handlar det om inställning. För generationen född på 1970-1980-talen, som är inställd på att livet ska vara tryggt från början till slut, handlar det om ”avprogrammering”.

– Det kan man göra på lite olika sätt. För det första kan man ge lite perspektiv på hur livet såg ut för tre-fyra generationer sedan. När jag var barn blev jag sjuk irriterad på mina föräldrar när de sade: tänk på barnen i Afrika. Nu är jag lite klokare och säger tänk på barnen i Afrika.

För att det inte ska eskalera måste vi föräldrar sluta ha som grundinställning att vår uppgift är att göra mina barns liv så säkert och tryggt som möjligt. Då kommer du att hamna i problem för då finns det ingen fara som är tillräckligt liten för att ignoreras, för barnen är så viktiga för mig.

– Därför måste man ha en annan grundinställning som förälder och det är att förbereda barnen för vuxenlivet. Då kan du faktiskt ignorera vissa faror på grund av att de är tillräckligt små.

GUNNO IVANSSON

David Eberhard, överläkare i psykiatri vid Danderyds sjukhus. FOTO: GUNNO IVANSSON

Ända ut till gränsposteringarna mot Albanien sträcker sig Therese Lannemos nätverk. Ständig internetuppkoppling är en ovan lyx för bland annat EU-polisen Raimonds Kiblickis

Uppdrag: rättssäkerhet i

KOSOVO

Det är ett av världens yngsta länder. Och ett av de fattigare.

För att skydda och främja rättssäkerhet i Kosovo startade EU projektet EULEX.

MSB har i nuläget 25 personer knutna till projektet. Tjugofyra7 har träffat en del av dem.

■ Med lag ska landet byggas. Och med nätverkskabel.

För utan fungerande datanätverk som kopplar samman EULEX i Pristina med lägre i Prizren, med domstolsverket och med alla de polisstationer som utgör grunden för en fungerande rättstat, skulle det nog inte bli så mycket av det där med lag och ordning i Kosovo.

EULEX som är benämningen på EUs målsättning att förvandla Kosovo till en fungerande rättstat kan tacka Ar-

betsmiljöverket i Sverige för hjälpen.

Verket har lånat ut Therese Lannemo och det är bland annat hon som ser till att EUs poliser kan kommunicera via de datanätverk som nu byggs.

— Vi har lyckats ordna ständig internetuppkoppling till nästan alla våra polisstationer i området runt Prizren berättar Therese med viss stolthet i rösten.

Det kan låta banalt med

svenska öron, men då ska man ha klart för sig att infrastrukturen i de västra delarna av Kosovo fram till nyligen befunnit sig på en nivå som vi i Sverige passerade på femtiotalet.

Här handlade det inte om att koppla upp sig. Här handlade det om att ens få kopplingston i luren.

Therese och hennes kollegor har hand om det mesta inom datasupport i Prizrenområdet i sydvästra Kosovo.

från Lettland.

FOTO: LARS HEDELIN

Kosovo

Längs gränsen mot Albanien finns ett antal polisposter som nu utrustas med datorer, skrivare och scannrar. Att få dessa att fungera tillsammans är vardagliga sysslor.

Det är inte så självklart som det låter. EULEX i Prizren bemannas av sjutton olika nationaliteter och ett hundratal medarbetare. Teknikmognaden skiljer sig från nation till nation.

Att ens skriva ut ett doku-

ment är inget absolut självklart i gränstrakterna till Albanien, men i takt med Therese och hennes lokalanställda hjälpredors vedermöror tickar utvecklingen framåt.

– Som problemlösare är man oftast en populär person ler Therese medan hon trasslar sig in under ett skrivbord och börjar plocka i en härva datakabel av ofantlig storlek. Gränspolisens Raimonds Kublickis från Lettland är en av de som uppskattar besöket från adminis-

tration inne i Prizren.

– Nu kanske vi äntligen kan börja printa ut all klokskap vi samlat på oss skrattar han.

Therese Lannemo är 37 år och jobbar till vardags IT-tekniker på Arbetsmiljöverket i Stockholm. Det här är hennes andra utlandsuppdrag.

En av Therese kollegor är Julie från Kent i sydvästra England men sedan 2006 anställd av MSB. Hon är vad som populärt kallas ett "missionsproffs",

har jobbat i Ryssland, Libanon, Kuwait, Irak, Cypern och Sudan bara för att nämna några uppdrag.

Julie värvades till MSB på grund av sitt oerhörda kontaktnät vilket hon skapat genom alla sina missioner ute i världen. Hon vet vilka människor som kan behövas och hur hon ska hitta dem.

LARS HEDELIN

Alla är inte övertygade om att EULEX kommer att göra ett bättre jobb än FN. JO betyder nej på albanska.

FOTO: LARS HEDELIN

Kontrasterna är stora i Pristina. OSSEs (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) högkvarter i glas och betong och den lokale advokatens kontor.

FOTO: LARS HEDELIN

Den 17 februari 2008 föddes Kosovo på nytt. Då utsåg sig Kosovo till en självständig stat och blev världens yngsta land.

FOTO: LARS HEDELIN

EULEX – största satsningen någonsin

EULEX är EUs största projekt någonsin.

Det är de europeiska ländernas gemensamma försök att bygga en fungerande rättstat i Kosovo.

■ Under de sexton första månaderna sedan starten har motsvarande drygt två miljarder svenska kronor investerats i en helt ny polisorganisation, ett nytt domstolsverk och en ny tullorganisation.

Fram till ifjol stod FN för den rättsliga säkerheten i regionen. Men nu har EU övertagit ansvaret för uppbyggnaden av samhället i Kosovo.

Statsapparaten har bokstavligt talat skyltats om från UNMIK till EULEX, från vitt till blått. Största skillnaden är mandatet. FN styrde, bestämde och skötte om. EULEX ska gå bredvid, hjälpa och tipsa.

Till detta har EU anställt drygt 3 000 medarbetare, varav 1 000 lokalanställda kosovarer, vilken är den nya benämningen på landets invånare. Sverige bidrar med ett hundratal, bland annat poliser, domare, kriminalvårdare och tullare.

Från MSB arbetar i nuläget 25 personer i Kosovo, mestadels inom avdelningarna administration och förvaltning.

Före 1999, året som blev en vändpunkt i Kosovos historia, skötte all statlig förvaltning från Belgrad i dåvarande Jugoslavien.

Så gott som alla offentliga uppdrag i provinsen skötte av den serbiska minoriteten.

Kosovos befolkning bestod vid den tiden av till nittio procent kosovoalbaner och till knappt tio procent serber. Missnöjet bland kosovoalbannerna var stort.

Numera är Kosovo en självständig stat, erkänd av bland annat Sverige, USA, och de flesta EU-länder.

Men Kosovo har långt kvar när det gäller rättssäkerhet och annan offentlig administration.

Samtidigt som befolkningen vill ha lag och ordning finns det runt om i Pristina exempel på missnöjesyttringar och protester mot EULEX.

Många trafikljus är målade "JO EULEX". Jo betyder nej på albanska.

LARS HEDELIN

Magnus Larsson i Rugovadalen, ett område som Kosovos myndigheter hoppas ska locka turister till landet.

FOTO: LARS HEDELIN

Magnus fixar så andra kan jobba

Tro inte att det bara handlar om att flyga in poliser, gränspoliser och domare för att få ordning och reda i Kosovo.

För att jobbet ska fungera måste de ha en arbetsplats. Gärna med en stol. Helst också en dator.

Vad de än kan tänkas behöva är det Magnus Larsson från Karlstad som fixar.

■ Han är nybliven pappa. Dock på lite distans, för mellan Peja i västra Kosovo och hemmet

på Lamberget i Karlstad är det drygt 400 mil. Fågelvägen.

– Jag kom tillbaka hit till Peja i januari, var hemma under långhelgerna, barnet föddes och så åkte jag ner igen. Det funkade bra, säger Magnus.

Han har jobbat i staden i snart ett år och kommer att fortsätta ett år till. Magnus jobb är att se till att alla – och det är många – har det de behöver för att kunna utföra sina jobb.

Det har levererats många datorer, skrivare, skrivbord och

pennor under Magnus första år i missionen. Det jobbar närmare 170 EULEX-anställda i regionen och det är inte bara lägre som ska förses med prylar utan även polisstationerna, fängelset och en del andra myndigheter.

– Det blir mycket pappersarbete, säger Magnus och suckar lite. Det papperslösa samhället har inte slagit igenom ännu. För varje dator som efterfrågas ska ett antal blanketter fyllas i.

– Jag skulle gärna se att vi kunde använda E-legitimation

till exempel, men det går inte att genomföra ännu. Så det blir papper med underskrifter istället.

Men ordning och reda är det. Magnus vet exakt var varen-dator och skrivare i regionen befinner sig, när den kvitterades ut och av vem. Lägre-stora förråd börjar så smått att tömmas på prylar nu när det flesta kommit på plats, men än skruvas det hurtsar och kånkas bordsskivor i den gamla jugoslaviska arméförläggningen.

Peja ligger i ett område i västra Kosovo som är sällsynt naturskönt. Ett av Kosovos få riktiga turistmål ligger strax utanför staden, den berömda Rugovadalen. Det är en smal djup ravin med vindlande vägar ut-sprängd i berget och med hund-ratals meters höga bergväggar på var sida.

– Hit kan man faktiskt åka och bara njuta av naturen ibland ler Magnus.

LARS HEDELIN

Tuff uppgift på ambulansen – vårdar EUs poliser

Anne-Lie Larsson på språng.

När EUs specialpolisstyrka SPD slår till i Kosovo kan det gå hett till.

Så hett att det krävs omedelbar sjukvårdsinsats för den egna personalen.

■ SPD har för egen säkerhet med sig en ambulans, fullt utrustad med akututrustning och bemannad med läkare och sjuksköterska.

Anne-Lie Larsson från Hagfors i Värmland är en av de som står beredd att vårda skadade

poliser efter sammandrabbningar med den tunga brottsligheten. Anne-Lie är förutom sjuksköterska även utbildad reservofficer med många internationella uppdrag på meritlistan.

Det senaste civila jobbet hemma i Sverige står i hjärtkontrast till uppdraget i Kosovo. Som sjukvårdsansvarig på Viking Lines flytande nöjespalats Cinderella handlade det ofta om alkoholrelaterade skador, folk som brutit foten på

fyllan, medan det i Kosovo kan komma att handla om värsta tänkbara scenariot med skottskador.

– Det här är en påkostad mission. Det får kosta säger Anne-Lie när hon inspekterar den första i raden av splitternya ambulanser som står redo att tas i tjänst.

– Vår huvuduppgift är att bemanna de här ambulanserna. Besättningen består till skillnad från i Sverige av både läkare och en sjuksköterska. Vi har

två läkare i vår enhet, en belgare och en polack. Det är kvalificerad sjukvård som väntar om det värsta skulle inträffa.

Förutom ambulansverksamheten driver Anne-Lies sjukvårdsteam utbildning i kvalificerad hjärt- lunggräddning bland enhetens personal.

– Målsättningen är att all personal ska kunna hantera en hjärtd fibrillator berättar hon. HLR och första hjälpen-kurser är prioriterad verksamhet.

LARS HEDELIN

ENKÄT

Vilket är ditt uppdrag i Kosovo?

Namn: Richard Svedin

Ålder: 41

Hemort: Lycksele

Yrke: Deltidsbrandman

Uppdrag: Transportansvarig, chefmekaniker

Varför är du i Kosovo?

– Jag har varit på missioner tidigare, men ville hitta nåt där det är närmare hem och så var jag nyfiken på en europeisk mission.

Bäst med uppdraget: Jämfört med mina andra missioner – att ha fasta arbetstider, att bo i en storstad och att allt finns, till exempel restauranger.

Sämst: Det är lite rörigt faktiskt, men vi är ju i uppstarten än.

Namn: Jessica Gussarvius

Ålder: 35

Hemort: Stockholm

Yrke: Utvecklingsamordnare på Försvarshögkvarteret

Uppdrag: Personalansvarig Peja-regionen

Varför är du i Kosovo?

– Har bara gjort militära missioner, fem stycken, hittills och ville testa en civil. Vill vara en del i ett större sammanhang.

Bäst med uppdraget: Att delta i en EU-mission som precis startat och se hur EU kan påverka ett lands framtid.

Sämst: Trafiken.

Namn: Helene Gustafsson

Ålder: 50

Hemort: Östersund

Yrke: Personalhandläggare på Jämtlands läns landsting

Uppdrag: Personalhandläggare på Human Resources

Varför är du i Kosovo?

– Spännande att jobba civilt i internationell miljö, tidigare har jag haft samma uppdrag i KFOR

Bäst med uppdraget: Upplivelsen att jobba utomlands och möjligheten att kunna röra sig i sydeuropa på fritiden.

Sämst: Den förorenade luften.

Namn: Anna Maria Mata

Ålder: 32

Hemort: Uppsala

Yrke: Ekonom
Uppdrag: Ekonomihandläggare.

Varför är du i Kosovo?

– Jag har gjort många tidigare uppdrag runt om i världen för Läkare utan Gränser och Röda Korset och ville pröva en ny sorts mission den här gången.

Bäst med uppdraget: Det är en trevlig atmosfär här, jag gillar verkligen kosovarerna!

Sämst: Det är rörigt. Men så är det väl i ett så här tidigt skede...

Namn: Ola Pontén

Ålder: 39

Hemort: Sundsvall

Yrke: Polis

Uppdrag: IT/sambandstekniker

Varför är du i Kosovo?

– Jag har varit här tidigare om UNMIK-polis och jag gillar att jobba utomlands, fick intresset för internationella uppdrag efter att ha jobbat i Thailand efter tsunamin.

Bäst med uppdraget: Bra boende, bra mat, det är enkelt att leva och nära hem. Infrastrukturen funkar hyfsat.

Sämst: Vara borta från familjen.

Monika Andersson är ansvarig sjuksköterska i Pristina. Hennes främsta uppgift är att ansvara för uppbyggnaden av ett så kallat nivå 2-sjukhus för EU-personal.

FOTO: LARS HEDELIN

Högklassigt sjukhus – i containerform

Plastikoperationer, bröstförstoringar och skönhetsoperationer. Välj själv. Allt finns i Kosovo. Om du har pengar.

Hostmedicin och penicillin om du är fattig? Glöm det.

■ I Kosovo finns allt du kan tänka dig i fråga om kvalificerad sjukvård, bara i staden Pristina finns fem datortomografer.

Men det är på de privata sjukhusen. På de offentliga finns det nödvändigaste.

Monika Andersson från Karlstad är ansvarig sjuksköterska inom EULEX. Hon är ansvarig för uppbyggnaden av

en fungerande sjukvårdsapparat för EUs personal i Kosovo.

– Vi håller på att bygga ett så kallat "nivå 2-sjukhus", berättar hon inne på lägret i Pristina.

– **Vi ska ha kapacitet** till operationer tjugofyra timmar om dygnet sju dagar i veckan och vi ska inom 72 timmar kunna evakuera skadad personal till exempel sjukhus i Tessaloniki, Skopje eller till hemlandet.

Detta ska ske med egna ambulanser och fullt utrustade sjukvårdshelikoptrar vilka nu successivt levereras till missionen.

Förhoppningsvis ska man inte behöva skicka vidare patienter

terna utan klara det mesta själva i det exceptionellt välutrustade sjukhus som håller på att byggas upp utanför huvudstaden Pristina.

Det kommer att stå klart om ett år och innehålla operations-salar, röntgen, intensivvård, lab, med mera. Allt i en byggsats av containrar.

Och bemanningen lämnar inte mycket i övrigt att önska. Inte mindre än 22 läkare och lika många sjuksköterskor ska bemanna anläggningen som skulle göra många fattiga landsting i Sverige smått avundsjuka.

Men det sjukhus som nu byggs är enbart avsett för EU-

personal. Kosovarerna själva är hänvisade till de allmänna sjukhus som finns, eller privatklinikerna för de som har pengar.

– **När jag kom till Kosovo** första gången 1999 var sjukhusen plundrade berättar Monika. All apparatur var borta liksom förstås allt i medicinväg. Det strömmade in skadade – svårt skadade. Trots bristen på utrustning genomfördes ändå ganska avancerad sjukvård, men ibland utan bedövning.

– Det hände att patienter opererades utan narkos eller ens bedövning berättar Monika och skakar på huvudet åt minnet.

Nu, tio år efter det totala kaoset har situationen förbättrats, men eftersom rättsstaten fortfarande inte fungerar och skattepengarna inte direkt strömmar in i systemet, är de allmänna sjukhusens budgetar oerhört snåla.

En stor del av kosovarerna har ändå pengar och kan köpa sig den sjukvård de behöver av de privata sjukhusen, det råder ingen humanitär katastrof. Men som överallt annars i världen är det de fattigaste som står i strykklasse. Inga pengar – ingen medicin.

LARS HEDELIN

Samlar all krisinfo på ett ställe

STOCKHOLM

Webbplatsen www.krisinformation.se är en nationell portal för krisinformation till allmänheten.

Vid en händelse kan webbplatsen snabbt presentera anpassad information eller slussa medborgarna vidare till korrekt information.

■ Krisinformation.se ingår i MSBs beredskapsorganisation. Två av medarbetarna på redaktionen, en redaktionsansvarig och en tekniker, har ständigt beredskap.

– I funktionen som redaktionsansvarig ingår omvärldsbevakning. Fem gånger om dagen görs ett stort mediesvep plus alla myndigheters hemsidor. Man är också i tät kontakt med Tjänsteman i beredskap, berättar Inger Frendel, ansvarig för Krisinformation.se.

Allmänheten vet inte alltid vem som har ansvaret för en händelse och därför ska man på krisinformation.se alltid kunna få en samlad bild av krisen oavsett vem som hanterar den.

– Vid en allvarlig händelse är det viktigt att det finns

ett samordnat budskap. Det är sällan brist på information – men ökad samordning behövs så att alla myndigheter har samma information.

Krisinformation.se har även webbtjänster för kommuner och kan erbjuda plats om en kommunsida skulle gå ner. Man kan även snabbt dra igång ett callcenter vilket skedde i samband med fågelinfluensan.

Krisinformation har en stor databas med FAQ, det vill säga vanliga frågor, och länksamlingar.

– All information har tagits fram av expertmyndigheter inom området. Vi paketerar och sorterar.

Webbplatsen är under ständig utveckling och de "informationspaket" som finns färdiga är pandemi, djursjukdomar, terrorism, extraordinära väderhändelser och naturolyckor.

– Vi är på gång med kärnkraftsberedskap och Din säkerhet – som enskild har du faktiskt ett eget ansvar om du åker till Thailand, säger Inger Frendel.

GUNNO IVANSSON

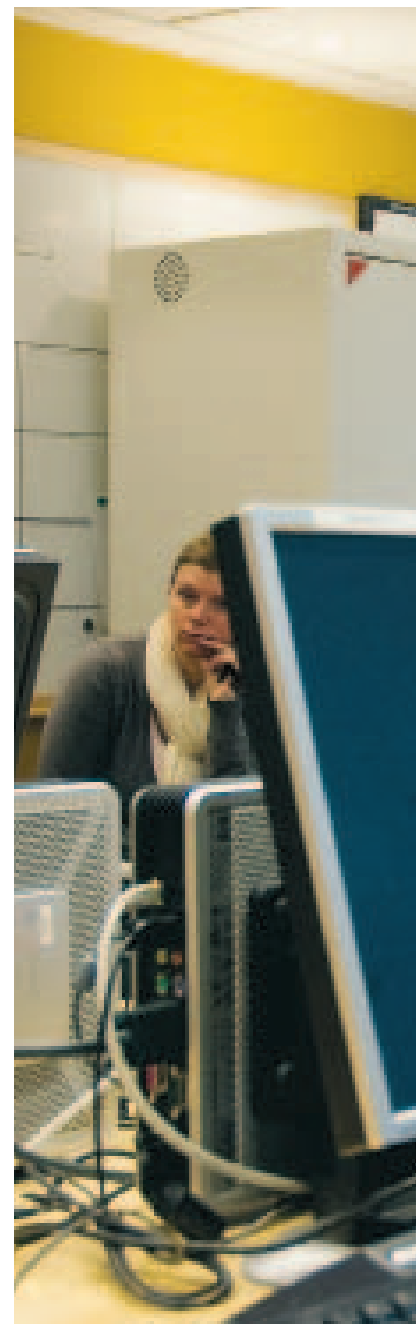
Det är sällan brist på information vid en allvarlig händelse – men ökad samordning behövs så att alla myndigheter har samma information, säger Inger Frendel, ansvarig för Krisinformation.se.

Per-Åke Mårtensson, chef för enheten Omvärld och beredskap leder omorganisationen av MSBs beredskap. I den nya organisationen kommer det att finnas ett tiotal personer i ständig beredskap på myndigheten.

Johanna Rask jobbar som tjänsteman i beredskap och en av hennes uppgifter att följa svenska och internationella nyhetskanaler.

MSB bevakar o

STOCKHOLM/KARLSTAD · Schabblet kring tsunamin och andra stora händelser får inte upprepas. Nästa gång ska myndigheter och regering vara bättre förberedda.

Dygnet runt, varje dag, hela året håller MSB, ett vakande öka på omvärlden.

■ En rapport över situationen i Sverige och förhållanden i omvärlden som kan påverka oss levereras dagligen, och vid avvikelser i omvärlden, till Försvarsdepartementet och kansliet för krisberedskap på Statsrådsberedningen. Kärnan i omvärldsbevakningen är Tjänsteman i beredskap,

Tib, som tillsammans med en stabsoperatör har beredskap dygnet runt. Tib är kontaktpunkten (Point Of Contact) in till MSB för alla aktörer, både nationella och internationella.

Omvärldsbevakning finns både i Stockholm och Karlstad och Tib-funktionen växlar

veckovis mellan orterna.

Myndighetens lägesbildsfunktion har lägescentraler i både Karlstad och Stockholm. Vardagar – eller vid behov – hålls en stabsorientering på telebild mellan orterna för att koordinera myndighetens lägesbild. Lägescentralerna är bemannade 8-18 vardagar på den ort som har Tib, övrig tid beredskap.

– Vi följer regelbundet svenska nyhetskanaler, BBC World News, CNN och AlJazira plus att vi har tillgång till en av SOS Alarms tjänster där man på en karta kan se var olyckor har inträffat. Dessutom ett antal webbsidor, säger Johanna

Varje morgon hålls en staborientering på telebild mellan orterna för att koordinera myndighetens lägesbild. Lägescentralerna är bemannade 8-18 vardagar på den ort som har Tib, övrig tid beredskap..

FOTO:GUNNO IVANSSON

mvärlden – dygnet runt

Rask, en av de som arbetar som Tib i Karlstad.

Dokumentation sker bland annat i det webbaserade informationssystemet Wis.

– Syftet med omvärldsbevakningen är att inhämta information och skapa en lägesbild – och i förlängningen en samlad lägesuppfattning – som man kan agera utifrån, säger Roger Karlsson, verksamhetsansvarig för omvärldsbevakning.

Tib ska kunna initiera och samordna det inledande arbetet vid en händelse, men har ett antal beredskapsfunktioner som stöd. Både KBM och Räddningsverket hade egna

beredskapsorganisationer.

– Beredskapsorganisationen ska nu utvecklas utifrån MSBs uppdrag och verksamhetsbehov, säger Per-Åke Mårtensson, chef för enheten omvärld och beredskap.

De tolv beredskapsfunktioner följde med vid sammanläggningen ska bli betydligt färre. Det minimum av beredskapsfunktioner man kommit fram till krävs är Tib, stabsberedskap, informationsberedskap, Krisinformation.se, IT-beredskap, materielberedskap och personalberedskap.

Två beredskaper som föreslås nerlagda är chef i beredskap och räddningstjänstbe-

Roger Karlsson

chef i beredskap ska tas av ansvariga chefer i linjeorganisationen. Räddningstjänstberedskapen kommer att hanteras av Tib med stöd av sakkunniga i myndigheten som ska finnas på listor över personal inom olika kompetensområden.

– Man kan gå två vägar, antingen bygga upp en stor beredskapsorganisation eller bygga

beredskapen.

Förslaget bygger på en beredskapsorganisation i enlighet med likhetsprincipen och beslut som tidigare togs av

på linjeorganisationen. Linjeorganisationen är uppbyggd för att klara även vårt insats- och samordningsuppdrag och generaldirektören tog ett inriktningsbeslut att Tibs uppdrag och kompetens ska förstärkas med sakkunniga. Det handlar också om ekonomi, säger Per-Åke Mårtensson.

Enligt Roger Karlsson, verksamhetsansvarig för omvärldsbevakning, kommer 70 procent av förfrågningarna till räddningstjänstberedskapen under dagtid.

– Med tanke på den bredd som MSB har är det inte rimligt att en Tib ska kunna täcka

in allt och därför knyts sakkunniga till funktionen. Det finns också tekniskt stöd, till exempel Rib.

– Vi finns på två platser geografiskt men vi har en gemensam lägescentral. Fördelen med att finnas på två orter är en automatisk redundans – att om den ena skulle gå ner kan vi bemanna den andra, säger Per-Åke Mårtensson, som anser att MSB har en god beredskap.

– Den är tillräckligt bra – men den är sårbar eftersom vi är i en utvecklingsprocess. Vi prövas dagligen.

GUNNO IVANSSON

Kronoberg försöker i samarbete med Jönköpings län ta ett helhetsgrepp på Raket. Men hur mycket kommuner och länsstyrelser är beredda att satsa på radiokommunikationssystemet vet inte Joakim Karlsson och Lars-Peder Johansson.

FOTO: PER LARSSON

Bred satsning för bättre Raket

VÄXJÖ

Ett samlat grepp för bättre kommunikation.

Kronoberg och Jönköpings län gör gemensam sak när de ska kliva in i Rakels värld.

■ – Alla tror på det här nu. Men jag trodde resan skulle vara lättare, säger Lars-Peder Johansson, beredskapshandläggare på länsstyrelsen i Kronoberg.

Joakim Karlsson, ställföreträdande räddningsschef i Värends räddningstjänst, och Lars-Peder Johansson, kavlade förra året upp ärmarna för att dra igång arbetet att införa Raket i länet.

I samarbete med Jönköping togs ett brett grepp över länen. Kommuner, länsstyrelser, polis, landsting och SOS-Alarm involverades.

Stormarna Gudrun och Per och översvämningar har gjort smålänningarna vana att lita till varandra. Det var därför naturligt att även Jönköping kom med i Raket-projektet, även om

länet finns i en senare utbyggnadsetapp.

Räddsam-F har gjort Jönköping till en förebild i förmågan att samarbeta över gränserna.

– Skillnaden i arbetet med Raket är att Kronoberg haft tillgång till nätet i 1,5 år och måste komma igång. Vi har just börjat med programmering och är än så länge inriktade på blåljusmyndigheterna, säger Kurt Lindberg, försvarsdirektör i Jönköping.

Kronoberg ska klara samverkansledning efter halvårsskiftet. Från i höst räknar Värends räddningstjänst, som täcker Växjö och Alvesta, att använda systemet i operativ ledning.

Intresset för Raket har fått hjälp av det faktum att Sverige tar över ordförandeskapet i EU 1 juli. I september hålls ett ministermöte om fiske- och jordbruksfrågor i Växjö.

Kronoberg och Jönköping jobbar brett för att Raketska bli så effektivt som möjligt. Men ännu har ingen kommun sagt

hur den vill använda Raket, inte heller lagt fast någon plan.

– Kommunerna har en massa olika viljor och det måste man förstå. Det är skillnad mot polisen som kan ta beslut för hela landet om Raket, säger Lars-Peder Johansson.

Ljungby kommun tvekade att skaffa terminaler till kommunledningen, men efter kompletterande information beslutade man att även den skulle utrustas. Alla kommuner i Kronoberg kommer som miniminivå ha Rakelterminaler i kommunal ledning och i räddningscentraler. Det ska vara infört 1 juli.

– Men varken i kommuner i stort eller inom räddningstjänster finns något beslut om brett införande. Det beror nog dels på att det inte finns någon erfarenhet att luta sig mot, dels på att det kostar en del. Och vi vet att kommunerna inte har sötebrödsdagar framför sig, säger Joakim Karlsson.

Värends räddningstjänst förhandlar med MSB om ett pris-

tak där fler apparater inte förändrar kostnaden.

– Pristak är oerhört viktigt för att få med kommunerna. Raket finns med i diskussionen när man pratar nya trygghetslarm eller nästa teknikbyte. Men tro inte att kommuner slänger ut fungerande system för att ansluta bred kommunal verksamhet till Raket, säger Lars-Peder Johansson.

Älmhults kommun försöker titta vidst på Raket och diskuterar teknikändring inom äldreomsorgen.

– Jag är besjälad av tanken att använda Raket i kommunen. Det viktiga för mig är att vi kan använda systemet i vardagen, annars blir det inte använt i kris heller, säger kommunens säkerhetschef John Fritsch.

Jourer inom teknik, hemtjänst och miljö ensamarbeta som vaktmästare ser Fritsch som tänkbara Rakelanvändare. Att kommunens ledning använder systemet anser han självklart.

– Intressant är också att kun-

na koppla Rakelapparater på exempelvis vattenpumpar och att de larmar om pumpen stannar. Jag har inte sett funktionen, men den ska finnas.

Kurt Lindberg önskar att Raket kan kombineras som mobiltelefon till rimligt pris.

– Det får inte kosta 250 000 som det ryktas. Finns inte en chans att Aneby kommun handlar sådana telefoner. Positionering på apparaterna är också intressant från kommunal synpunkt, exempelvis för att veta var hemtjänstpersonalen befinner sig.

Ola Siljedahl är Raket-expert hos Rikspolisstyrelsen och placerad i Värnamo. Han tror Jönköping och Kronoberg får lättare än de flesta att göra något bra av Raket.

– Här har vi efter de stora olyckor som inträffat lärt oss samarbeta den hårda vägen. Dessutom är Räddsam-F en unik sammanslutning. Här blir det väldigt lätt att applicera Raket.

PER LARSSON

Dåligt stöd att etablera

Kritik mot hur Rakel-uppbyggnaden skötts

VÄXJÖ

Rakel är framtidens kommunikationssystem.

Men tekniken löser inte allt. Det krävs också att systemet är användarvänligt.

Rakel ska fungera i alla väder, släpper inte in oinbjudna lyssnare.

Tyvärr kan det också bli krångligt att släppa in de man vill prata med om inte systemet byggs gemensamt.

Och det är vad som riskerat hända, att man i olika län bygger olika strukturer som försvårar samarbete över länsgränser.

Länsstyrelser, kommuner, polisen är kritiska till hur arbetet skötts av Krisberedskapsmyndigheten och sedermera MSB.

Synen på uppdraget har varit att bygga nätet, användandet har varit underordnat. Det har skötts bedrövligt av KBM. Vi har fått jobba mycket med frågor vi redan trodde var lösta, säger Joakim Karlsson, ställföreträdande räddningsschef i Värmdö räddningstjänst.

Fungerar det inte att samverka är inte Rakel värt något. Rakel togs i drift 2006, en operativ kommunikationsplanering fastställdes först 2009. Men vi är positiva till hur MSB nu tagit itu med Rakelfrågorna, säger Lars-Peder Johansson,

Det vi saknar är någon på MSB som är vår motpart i räddningstjänstfrågor.

Kurt Lindberg, försvarsdirektör Jönköping

beredskapshandläggare vid länsstyrelsen i Kronoberg.

Det handlar om vad som kallas talgrupper och blockstrukturer. Enkelt uttryckt om att uppbyggnaden av medlemmar i Rakelsystemet via nummer-serier ska fungera enkelt för blåljusmyndigheter och andra användare. Och när samverkan sker över länsgränser ska samtalet kunna ske lika enkelt utan att speciella inställningar behövs.

Vi måste kunna jobba utanför egna kretsen och Rakel måste fungera för samverkan, säger Joakim Karlsson.

Skogsbränder och översvämningar är exempel på händelser som inte tar hänsyn till kommun- eller länsgränser, som är personalkrävande över stora ytor. Ett rätt fungerande Rakel kan i de sammanhangen bli en viktig resurs.

Men när Kronoberg började jobba med Rakel förra året upptäckte man att det redan fanns

systemstrukturer i kringliggande län och risken fanns att de inte skulle fungera tillsammans.

Kalmar och Blekinge är precis som vi anslutna till SOS i Växjö, det kan tyckas märkligt att vi inte var med i samma anslutningsetapp till Rakel. Nu har vi märkt att Kalmar, Blekinge och Halland redan sitter med strukturer, säger Joakim Karlsson.

Kronoberg och Jönköping ansåg det viktigt att landets sju sydligaste län pratade strukturer i Rakel på samma sätt. Därför har de kallat till möte i Alvesta 27 april. Nu har även MSB insett behovet och medverkat till att bjuda in landets övriga län.

Kurt Lindberg, försvarsdirektör i Jönköping säger:

Vi har bra nätverk i Jönköping och Kronoberg och kan nu få det med övriga län. Det vi saknar är någon på MSB som är vår motpart i räddningstjänstfrågor.

Ola Siljedahl, Rikspolisstyrelsen, håller med:

Det har präglat hela processen att man inte velat ta i operativa frågor. Nu har MSB förstått problemet, det kommer att bli bra till slut. Men det krävs mycket arbete.

PER LARSSON

– Problem att riktlinjer saknats

Helt klart har det varit ett problem att det inte funnits några riktlinjer.

Det säger Nina Andersson, enhetschef för Rakels kundstöd.

Hon förstår kritiken från Småland, att riktlinjer för hur man bygger strukturer behövs för att kommuner och andra ska bli effektiva med Rakel.

Det framförs också att en motpart i räddningstjänstfrågor saknas inom MSB.

Det saknar vi också. KBM har aldrig haft sektorsansvar, det låg på Räddningsverket där

den kompetensen fanns.

Kommer någon att få uppgiften?

Det är inte löst. Men vi vet om problemet och det skalösa.

MSB är färsk som myndighet, men Nina Andersson konstaterar att Rakelverksamheten inte kan vänta på att den nya myndigheten ska bli färdigformerad. Arbetet med att bygga Rakel pågår för fullt och följer tidsplanen.

Nina Andersson

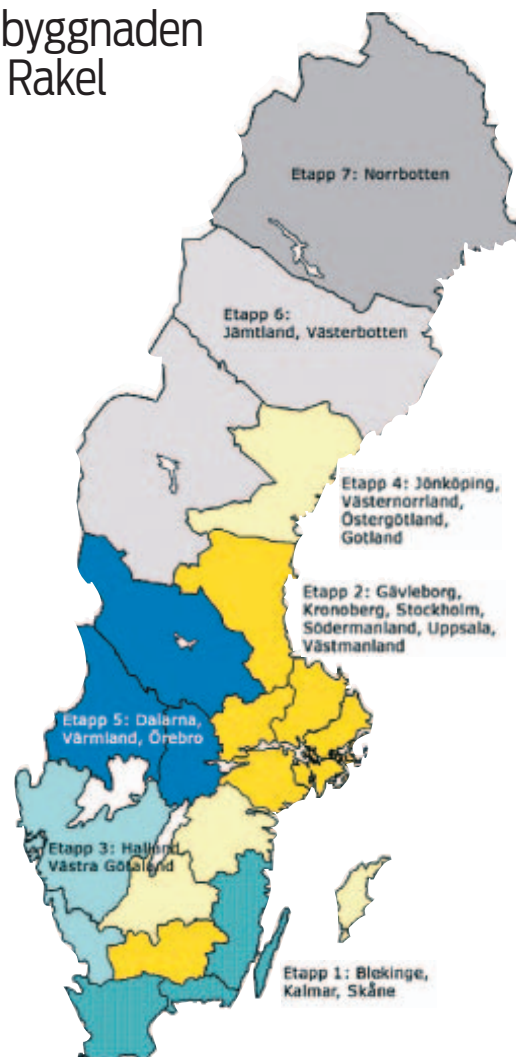
75 procent av landets befolkning bor på den yta Rakel täcker i dag.

Etapp fyra och fem ska igång under året. 2010 ska allt vara utbyggt.

Vad har du för råd till de som ansluter sig för att de ska bygga upp talgrupper och strukturer rätt?

Se Rakel i ett brett sammanhang och gör en ordentlig lednings- och sambandsanalys. Det är det största och viktigaste arbetet en kommun har att göra i samband med anslutning. Här har Kronoberg och Jönköping tänkt helt rätt.

Utbyggnaden av Rakel

FAKTA

Utbyggt 2010

Rakel (radiokommunikation för effektiv ledning) är ett nationellt radiokommunikationssystem som byggts sedan 2005. Rakel var från början avsett för blåljusmyndigheterna, men har öppnats för bredare anslutning inom samhällsviktig verksamhet och krishantering, exempelvis fler förvaltningar inom kommuner och kraftbolag.

Tre etapper är i drift, den fjärde och femte öppnas i år. 2010 ska hela systemet vara utbyggt.

Rakel är planerat för 50 000 abonnenter. I dag är 17 000 abonnemang aktiva. Polisen har 13 000 av dem.

På väg in är framförallt kommunerna och dess räddningstjänster. Prognosen säger 25 500 abonnenter vid årets slut.

Försvarsdepartementet har skjutit till 400 miljoner kronor för att göra systemet säkrare,

bland annat kommer en del av landets 1 800 basstationer ha dieseldriven reservkraft som klarar minst sju dagar.

Ett abonnemang på Rakel kostar i dag 8 700 kronor, (725 kronor i månaden). Från 2011-12 är årskostnaden 9 500. Därefter beror avgiften på om staten fortsätter subventionera priset och i så fall med hur mycket. För den som skaffar många abonnemang finns ett pristak baserat på antalet kommuninvånare, vid en viss summa blir överstigande abonnemang fria.

Den årliga driftskostnaden för hela systemet ligger på 500-600 miljoner kronor.

En Rakel-telefon kostar 5 000-6 500 kronor i inköp.

Efter inköp av Rakelterminaler ska de programmeras av MSB i Sollefteå.

Mer information finns på www.rakel.info

Rakel och mobil i samma apparat

Mobilstationerna i Rakel kan användas som vanliga mobiltelefoner.

Rakel är ett separat nät, om man vill använda mobilstationen i det publika mobilnätet krävs ett antal åtgärder.

Ett företags växel kan anslutas till Rakelsystemet, för det krävs en transmission mellan växeln och en anslut-

ningspunkt i Rakelsystemet, berättar Anna Falk Drugge, MSB.

Kostnaden beror på vilken anslutning till Rakel man har och på avtal med operatör. Men för en enkel anslutning utan redundans med möjlighet till 30 samtidiga samtal handlar det i grova drag om 300 000 kronor.

SMO på distans blev påtvingad verklighet för många efter nyår. Josefin Hedberg (tv) och Ingela Fazelianpour fick lämna Rosersberg respektive Revinge och läser nu på distans i lite praktiska övningar när de gör sina veckor på skolan. Thomas Lundberg läste redan i Revinge men valde att gå över till distansutbildning när möjligheten gavs. Det passar hans ansvar för sin utbildning.

Mer ansvar – för lite praktik

■ Många som tvingades byta skola valde att läsa på distans

REVINGE

Läsa på distans fungerar bra, men det är för lite praktiska övningar.

Det är synpunkter som Tjugofyra7 får när vi pratar med SMO-elever i Revinge.

DISTANSUTBILDNING SMO

■ När Rosersberg och Skövde lades ner tvingades 128 elever byta skola. De kunde välja mellan att läsa Sandö och Revinge, på plats eller på distans. Av de som går sista terminen valde merparten distansutbildning.

Josefin Hedberg bor i Stockholmstrakten. För henne var det inget alternativ att flytta.

– Jag trivs jättebra med distansutbildningen, trodde inte det skulle vara så bra. Jag lär

mig det samma, det är bara att det kommer i omvänd ordning.

Ingela Fazelianpour, Göteborg, dagpendlade till Skövde, nu blev det distans i Revinge.

– Med två barn hemma fanns inget annat val än distans. Men jag skulle hellre läsa på skolan. I Skövde kunde vi träna själva på övningsfältet under håltimmar. Den möjligheten saknar jag, saknar också den dagliga kontakten med de som delar mitt intresse.

Distansutbildning är en mer flexibel form av utbildning, men det märker inte Ingela så mycket av.

– Jag måste läsa på dagtid när barnen inte är hemma. Men distansutbildningen fungerar ändå bra.

Thomas Lundberg, Växjö, läste redan i Revinge men valde själv att gå över till distansutbildning när möjligheten gavs. Nu slipper han två timmars enkel resa till och från skolan varje dag.

– Hade distansutbildningen funnits när jag började SMO hade jag valt det. Förutom att det passar mitt privatliv bättre tycker jag det är bra på många sätt. Man får ta eget ansvar, vara mer kreativ. Man lär av sina misstag och får stå för dem.

Josefin och Ingela ser också det större egna ansvaret som en fördel med distansutbildningen.

– Man blir lite starkare, säger Ingela.

Ungefär 25 procent av tiden

tillbringar de på skolan. När vi träffar SMO-eleverna är det andra perioden på skolan sedan vårterminen startade, och än har de inte varit på övningsfältet. Det tycker de är dåligt.

– När vi väl är på skolan tycker jag vi ska ha praktiska övningar. Vi borde också kunna nyttja övningsfältet på kvällarna. Det sägs att det inte går på grund av arbetstidsregler för lärarna, men då borde man ta in timlärare, tycker Thomas.

Trion konstaterar också att grupperna blivit stora. Det går inte att bemanna en släckbil med åtta personer och därför kan det bli väntetid i övningsmomenten.

– Det innebär att vi inte får lika mycket schemalagd övning

som de som går på skolan. Vi tränar samma saker men får göra det färre gånger, säger Ingela.

■ Om vi lämnar era privata behov utanför, vilken typ av utbildning skulle ni välja?

– Skolbundet, säger Ingela Fazelianpour. Mer tillgång till övningsfältet avgör.

– Svårt att avgöra, har inte gått distans så länge. Men jag har fått känslan att det passar mig att lösa saker på egen hand. Man lär sig av att köra huvudet i väggen, säger Thomas Berglund.

– Jag har en aktiv fritid, därför passar distans bra. Men om inte det får styra valet väljer jag utbildning på skolan, säger Josefin Hedberg.

PER LARSSON

Revinge. De tycker det i huvudsak fungerar bra, men anser att det är för privatliv bättre och dessutom tycker han det är positivt att ta mer eget

FOTO: PER LARSSON

Privat utbildning av deltidssbrandmän

Tio kurser i Räddningsinsats läggs ut externt

Autokaross, Brandskyddsföreningen och Niscayah fick de tio utbildningar i Räddningsinsats för deltidssbrandmän som MSB lägger ut på externa utbildare.

■ De externa kurserna kommer att genomföras i mellan-Sverige där MSB saknar egna skolor.

Autokaross får fyra utbildningar i Skövde där företaget tagit över Räddningsverkets övningsfält i Hasslum.

Brandskyddsföreningen ska också hålla fyra kurser, de genomförs i Karlstad (2), Borlänge och Jönköping.

Niscayah har fått två kurser som genomförs i Rosersberg och Mjölby.

Av de företag som visade intresse var det sju som helt motsvarade de kriterier som ställdes och fick lämna anbud.

■ **Är MSB nöjt med urvalet?**

– Vi visste inte vilka förväntningar vi skulle ha. Men ja, vi är nöjda och tycker det här ska bli oerhört spännande, säger Pia

Holmstrand, chef på utbildningsenheten.

Lokaliseringen av kurserna har bestämts efter att behoven hos kommunerna inventerats. Syftet är också att minska reseavstånden, huvuddelen av de studerande beräknas kunna dagpendla mellan bostad och kursort.

Det finns farhågor ute i landet att utbildningen för deltidssbrandmän tar ett steg tillbaka, att kvalitén kommer att bli skiftande eftersom övningsanläggningarna kommer hålla olika kvalitet och lärarna ha olika bakgrunder.

– Vi känner oss inte oroliga. Alla har samma utbildningsplan och vi kommer att följa utbildningen noga. Målet är det samma för alla, men det kan finnas olika sätt att nå dit, säger Pia Holmstrand.

Avtalen med de externa utbildarna gäller för 2009 men option finns även för 2010.

Autokaross i Floby är ny hyresgäst på övningsanläggning-

en Hasslum i Skövde och driver där Swedish Rescue Training Centre. I dagsläget finns nio anställda, samtliga med bakgrund på Räddningsverket Skövde. Ola Johansson är platschef:

– Vi fokuserar på att sälja utbildning internationellt, vara en resurs för räddningstjänsten i Sverige samt bli ett tekniskt centrum för att testa utrustning, säger han.

Företaget har hyrt Hasslum på 15 år, vilket tyder på en långsiktig plan. Första budgeten ligger över tre år.

– Vi räknar med att växa till 20-25 anställda under den perioden, säger Ola Johansson.

De externa utbildningarna inleds i höst. MSBs skolor i Sandö och Revinge ska dessutom genomföra fem kurser vardera. 32 deltidssbrandmän får plats på en kurs. Totalt 20 kurser i Räddningsinsats under året innebär att 640 brandmän utbildas, vilket är en tämligen normal siffra.

PER LARSSON

Hårt tryck på Revinge och Sandö

REVINGE
Det har länge snackats om distansutbildning.

När två skolor lades ner blev det snabbt verklighet för en större andel elever.

■ Trycket blev hårt på de kvarvarande skolorna i Revinge och Sandö när 128 elever som går de två sista terminerna skulle placeras. Låt vara att termin 3 innebär praktik, men det krävs ändå handledning från skolorna.

– Lärarresurser borde förts över från de nedlagda skolorna, alternativt att inte nya elever togs in under 2009, tycker läraren Patrik Svedenskiöld.

Revinge fick 35 extra elever i termin fyra, Sandö fick 31.

Merparten av eleverna som tvångsflyttats har valt distansutbildning, totalt 72 mot 56 som valt traditionell skolgång bland elever på termin 3 och 4.

– Jag är odelat positivt till distansutbildningen. Eleverna blir bättre på att själva skaffa sig information. Möjligen misar de en del av gruppdynamiken på skolan, men överlag är resultaten lika bra som i den skolbundna varianten, säger Svedenskiöld.

Kollegan Mikael Tkautz håller med:

– De som läser på distans tar större ansvar och en del upplever att de lär sig mer.

FAKTA

■ Siffrorna visar fördelning av elever som läser SMO-utbildning på skola eller på distans av de som påbörjat utbildning innan två skolor lades ned.

	termin 3	termin 4
Sandö skola	3	12
Revinge skola	30	11
Sandö distans	11	19
Revinge distans	18	24
Totalt	62	66

Teknikutveckling på skolan?

REVINGE

Skolan ska bli mer än skola.

– Teknik- och metodutveckling inom räddningstjänst och krishantering kan bli aktuellt för vår del, säger Håkan Björklund, chef i Revinge.

■ När MSB bildades försvann Räddningsverkets skolor i Rosersberg och Skövde. Kvar är Revinge och Sandö som i framtiden ska ägna sig åt mer än utbildning och därför officiellt kallas verksamhetsställen.

I Revinge och Sandö finns övningsanläggningarna, utrustningen, lärarna. Flera lärare i Revinge har i många år forskat inom räddningstjänstområdet.

Där finns också direktkontakt med målgrupperna. Nu kan mer utveckling hamna direkt på skolorna.

– Tidigare fick vi från sakavdelningar i Karlstad uppdrag att vara med i projekt, nu kan det bli att vi själva driver dem,

Håkan Björklund

säger Håkan Björklund.

Bedrivs utvecklingsprojektet på utbildningsorten kommer ny kunskap snabbt skolan tillgodo, vilket kan leda till nya kurser. Teknik- och metodutveckling kommer att initieras efter behov.

– Men det här kräver förstas investeringar. Ska vi frigöra resurser för utveckling måste vi ha mer resurser.

Ledning, samverkan och renodlad brandteknik är områden som Håkan Björklund anser är lämpliga för Revinge.

■ **Något mer specifikt exempel?**

– Skolbränder är ett aktuellt ämne och bränder i komplicerade byggnader. Hur man rent taktiskt och tekniskt går till väga för att släcka bränder i stora

byggnader är intressant. Simuleringsmöjligheter på brandmans- och befälsnivå skulle kunna vara en utveckling. Jag tror det blir vanligare att vi tränar hela sammanhanget mer, något av multiutbildningar och övningar.

Vilka olika ansvarsområden Revinge och Sandö får blir klart i höst. Men Sandö har redan, förutom skolverksamhet, ansvar för MSBs telefonväxel och visst arbete inom Rakel.

I själva utbildningen har Revinge fått ansvar för centrala samverkanskurser och kurser inom kärnenergi.

Antalet EU-kurser för insatspersonal kommer att växa. Dessutom kommer en del utbildning att bedrivas utanför skolan.

– Räddningsledare A genomför vi i mellansverige. För att öka tillgängligheten måste vi bedriva både regional och lokal utbildning utanför Revinge.

PER LARSSON

Trotsade eldningsförbud

■ Rökkanalen otät efter storm – husägaren omkom

VAD?

Husbrand.

VARFÖR?

Trasig skorsten.

■ Vid halv tretiden en natt i vintras ringde en fastighetsägare till SOS Alarm och meddelade att det brann på vinden och i taket på hans hus.

När SOS-operatören ställde några följdfrågor uppgav mannen att branden var omfattande och att den troligen startat på grund av gnistor från skorstenen.

Larmoperatören uppmanade honom att ta sig ut ur huset och larmade räddningstjänsten.

När den första brandenheten anlände nio minuter senare pågick en fullt utvecklad brand i hela huset. Ingen person gav sig till känna men att utföra rökdykning var inte att tänka på.

Räddningstjänsten måste inrikta sig på yttre släckning och skydd av en lada i närheten.

Fastighetsägaren hittades i ett senare skede avliden utanför huset. Han hade uppenbarligen lyckats ta sig ut men omkommit av de svåra brand- och rökskador han ådragit sig vid försök att bekämpa lågorna.

Det cirka hundra år gamla trähuset var på ett och ett halvt plan med källare. Ågaren hade sin bostad på bottenvåningen, övre planet var obebott.

Rökkanalerna hade inte lagats men uppenbarligen hade mannen eldat i någon av eldstäderna som var ansluten till skorstenen.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

I köket fanns dels en äldre vedspis med ugn, dels en vedeldad kamin som gav vattenburen värme till några element på bottenvåningen.

Enligt uppgift från grannarna hade den gamle mannen dessutom ett eller två flyttbara element som stöduppvärmning.

Det ena av dem påträffades senare i ruinerna av källaren, direkt under det rum som användes som sovrum.

Den senaste sotningen på

fastigheten genomfördes på hösten 2004. Nästa gång skorstensfejaren budade om sotning lät fastighetsägaren meddela att några stenar i en skiljevägg i skorstenen hade ramlat ner.

Vid en förnyad kontakt våren 2006 meddelade fastighetsägaren att skorstenen ännu inte blivit åtgärdad. 1 januari 2008 infördes per automatik eldningsförbud i skorstenen.

Ny kontakt etablerades ett par månader senare där fastighetsägaren lovade att skorste-

nen skulle åtgärdas. I februari 2009 inträffade branden och fastighetsägaren omkom.

Enligt uppgifter från närboende blev både skorstenen och taket på huset illa skadade i samband med stormen Gudrun i januari 2005.

Uppenbarligen har rökkanalen inte blivit lagad sedan dess. Skorstensfejarens uppgifter och fastighetsägarens eget samtal med SOS tyder samstämmigt på att han trots allt har eldat i någon av de eld-

städer som var ansluten till den trasiga skorstenen.

Artikeln bygger på en rapport från Brand- och olycksutredare Jan Klauser, Räddningstjänsten Ängelholm.

ERFARENHET

...från branden

Ett eldningsförbud eller föreläggande att reparera en eldstad eller rökkanal innebär ofta att det annars föreligger fara för liv eller hälsa. Åtgärda bristerna så fort som möjligt!

Ombyggd eldstad gav minskad skadeersättning

VAD?

Överhettning vid rökkanal.

VARFÖR?

Felaktig ombyggnad.

■ En kvinna hyrde en äldre enplans torpstuga på landet. Stugan värmdes med elektriska element samt en braskamin.

Vintertid eldade hon dagligen med ved i kaminen. För att förbättra effekten och för att hindra gnistor att sprätta ut på golvet hade fastighetsägaren innan uthyrningen försett den tidigare öppna spisen med en hemmagjord glaslucka.

Det innebar att rökstemperaturen blev betydligt högre än tidigare.

En kall vinterdag upptäckte

hyresgästen att det trängde ut rök från vindsbjälklaget. Hon larmade räddningstjänsten och varskodde några grannar.

Med hjälp av en pulversläckare lyckades de hålla nere lågorna tills rökdykare kunde ta sig upp på vinden och släcka en glödbbrand i bjälklaget.

Brandorsaken konstateras vara värmeledning från rökkanalen till brännbart material som var placerat kloss intill rökkanalens utsida.

På grund av den tidiga upptäckten och den snabba insatsen blev skadorna måttliga.

Förändringarna av eldstaden var inte anmälda eller besiktigade av skorstensfejarmästare.

Försäkringsbolaget beslöt därför att reducera ersättningen för sanering och reparation med 50 procent.

Bolagets motiv är att de märkt en ökad trend med skador i samband med ej besiktigade eldstäder. De reducerar därför ersättningen om det uppstår en brand för att ägaren inte har uppfyllt sina skyldigheter.

Tio månader efter branden i stugan gjorde räddningstjänstens brandutredare ett återbesök i fastigheten. Han konstaterade då att eldstaden fortfarande används dagligen. Ombyggnaden med glasluckan var fortfarande i bruk.

Enda förändringen var att

fastighetsägaren gett direktiv till hyresgästen att elda med omsorg, det vill säga att inte överbelasta eldstaden.

Bostaden saknade fortfarande brandvarnare. Brännbart material fanns staplat tätt intill spisen. Påpekanden om brister i takskyddsanordningarna hade heller inte blivit åtgärdade.

Däremot har renoveringen av de brandskadade partierna i bjälklaget blivit bra. Avståndet mellan skorstenen och brännbara byggnadsdelar uppgår numera till minst 20 centimeter.

Artikeln bygger på en rapport av brandutredare Magnus Rydberg, räddningstjänsten Halmstad.

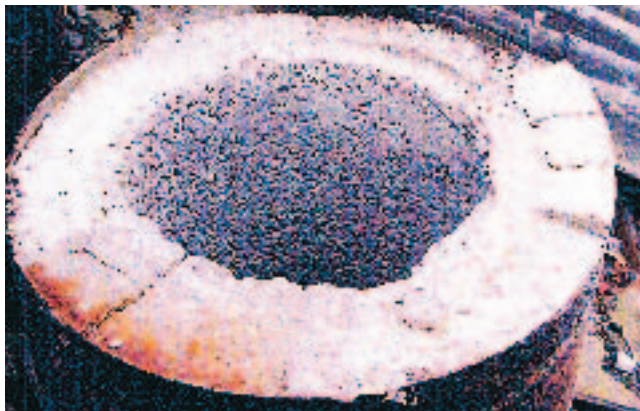
2

ERFARENHETER

eldstadsbrand

1 Skorstensfejare får inte på eget initiativ utföra brandskyddskontroller oftare än fastställda frister. Räddningstjänsten i Halmstad har därför utarbetat rutiner för hur upptäckta brister på eldstäder och rökkanaler ska hanteras.

2 Metoden går ut på att Räddningsnämnden eller brandbefäl med särskild delegation skriftligen uppdrar åt skorstensfejare att utföra brandskyddskontroll och efterkontroll av upptäckta brister.

Skorstenen i genomsärning, innanför plåten först pimpsten och sedan lecasten. Det märkliga var det inte fanns några avlagringar i rökkanalen, trots flitig användning.

FOTO: LENNART MÅNSSON

En brasa för mycket för braskaminen

VAD?
Glödbbrand i innertak.

VARFÖR?
Sprickor i kaminröret.

■ En braskamin fabrikat Keddy av 1980 års modell var monterad i bottenvåningen på en en och en halvplansvilla.

Rökröret var av någon sorts leca-material och pimpsten. Det var omsvept av tunnplåt och placerat i ett schakt. Det passerade genom bjälklaget, en kattvind samt yttertaket helt nära ytterväggen.

För att hindra rörelser på grund av väder och vind var skorstenen stagad med två (!) staglinor.

En vinterkväll när han som vanligt eldade i den nästan 30 år gamla kaminen kände fastighetsägaren att det luktade rök. Han undersökte saken och såg att det trängde ut rök från utrymmet bredvid kaminröret.

Han ringde 112 och tog sig sedan upp på taket och bröt sönder några takpannor för att komma åt eldhärden. Det slog då upp lågor. I väntan på räddningstjänsten slog han på en hink vatten.

Insatsen gick alldeles utmärkt och skadorna på fastigheten blev små.

Ett par dagar senare besökte räddningstjänstens utredare platsen. Det framkom att ägaren hade haft god nytta av sin braskamin och använt den regelbundet när det var kyligt ute.

De första cirka tio åren hade han eldat med ekved. Därefter hade det mest handlat om torr björkved. Men den sista leveransen hade inte varit tillräckligt torkad och det

hade varit svårt att tända den. Kaminen hade fungerat bra trots att den bara var gjord av plåt. Visserligen hade det eldfasta teglet i eldstaden spruckit efter några år. Då hade han monterat in täljstensplattor i stället.

Plåten runt rökröret visade sig däremot vara svårt rostangripen. På några ställen var den helt förintad. Där fanns det också sprickor i själva skorstenspipan. Dessa hade troligen uppstått någon blåsigt dag då vinden pressade den 2,5 meter höga skorstenen åt det håll där den saknade stagning.

Sprickbildningen och den bortrostade plåten har tillsammans med intensiv och långvarig eldning orsakat pyrolys och glödbbrand i omgivande träkonstruktion.

Artikeln bygger på en rapport av Lennart Månsson, Norrköpings brandförsvär.

3

ERFARENHETER

braskamin

1 En braskamin är inte till för att värma en stor villa. Trots det bär konstruktionen sin ålder med heder. Men åren och flitig användning tar ut sin rätt. Möjligen borde det varit rostfri plåt runt rökröret.

2 Avsaknaden av stagning från minst tre riktningar har förmodligen bidragit till att skorstenen rört sig i vinden vilket orsakat sprickbildningen.

3 Av någon anledning uppvissade rökkanalen inga som helst invändiga avlagringar. Det såg ut som om den aldrig varit använd. Varför?

Säkerhetsåtgärder efter dödsolycka

VAD?
Trafikolycka.

VARFÖR?
Hög hastighet, skymd sikt.

■ Tre motorcyklister kom körande i hög fart åt söder på en asfalterad länsväg. På en vägsträcka med hastighetsbegränsning 70 kilometer i timmen svängde vägen kraftigt åt höger. Sikten var begränsad till cirka 60 meter.

Samtidigt svängde en norrgående personbil med släpvagn åt vänster in mot en verkstad. Motorcyklisterna observerade inte detta i tid utan två av dem kör rakt in i den svängande bilen.

Ett vittne uppger att de tre motorcyklarna hade hög fart och accelererade genom kurvan. Två av dem hann inte ens försöka bromsa innan kollisionen. Det fanns heller inga bromsspår på platsen.

Den tredje motorcykeln sladdade omkull och kanade rakt över den mötande vägbanan och ner i ett dike.

En av motorcyklisterna skadades mycket allvarligt. Han fördes till sjukhus i ambulanshelikopter men avled senare. De två övriga fick bara lindriga skador.

Den direkta olycksorsaken var motorcyklarnas höga hastighet i kombination med bilistens vänstersväng vid skymd sikt.

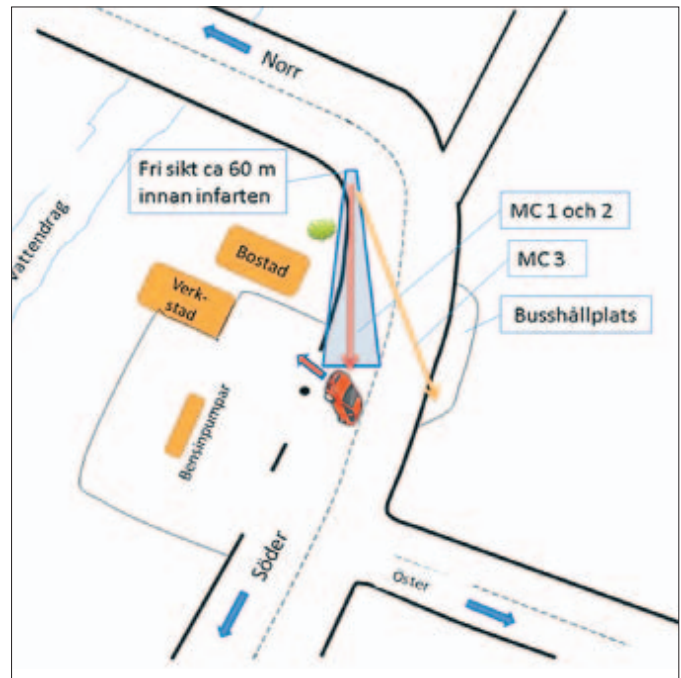
En viktig bakomliggande orsak var placeringen av infarten till bensinstationens verkstadsdel helt nära en skarp kurva.

En kraftig buske i kanten av en villaträdgård begränsade siktsträckan för såväl motorcyklarna som den svängande bilisten till cirka 60 meter.

Enligt en tabell ur Vägverkets skrift "Rätt hastighet kan rädda liv" uppgår stoppsträckans längd för ett fordon som framförs i 70 kilometer i timmen till cirka 65 meter.

Det innebär att en vänstersväng vid infart till verkstaden är riskfylld till och med om mötande fordon håller lagstadgad hastighet.

I samband med utredningen av olyckan påtalade ägaren av

Skissen visar hur motorcyklarna kom norrifrån och att sikten var skymd i kurvan. Bilden är tagen i den riktning motorcyklarna kommer från, buskaget på höger sida skymmer infarten till verkstaden.

FOTO: BO SANDSTRÖM

verkstaden en annan fara:

Många fordon i södergående riktning har under årens lopp haft så hög hastighet i förhållande till väglaget att de inte klarat högerkurvan utan sladdat över på den motsatta körbanan och ner i diket precis där busshållplatsen är belägen. Faren för att väntande busspassagerare kan bli påkörda och skadade är uppenbar.

Räddningstjänstens undersökning genomfördes i samverkan med Polisen, Vägverket och den aktuella kommunen. Analys enligt STEP-metoden. Den lämnade följande förslag på säkerhetsförbättringar:

- Borttagning av skymmande buske.
- Flytta infarten till verkstaden så att den blir gemensam med infarten till bensinpumparna.
- Skyltar som varnar för korsande vägar och utfarter.

■ Eventuell sänkning av hastigheten till max 50 kilometer i timmen.

■ Flyttning av busshållplatsen till säkrare plats.

Flertalet av dessa åtgärder är nu vidtagna.

Artikeln bygger på en olycksundersökning av Bo Sandström, Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund.

Ulf Erlandsson, brandingenjör vid MSB, medverkar under Erfarenheter med sammanfattningar av rapporter ur MSBs brand- och olycksutredningsprogram. Erlandsson tar gärna emot synpunkter och tips.

KONTAKT

Ulf Erlandsson
tel 010-240 50 39
epost: ulf.erlandsson@msbmyndigheten.se

Fyskraven kräver mer forskning

FYSKRAVEN

■ Fysiska krav och fysiska tester för brandmän var ett väl debatterat ämne i Sirenen under det senaste året. Debatten har i stora drag handlat om svårigheter för kvinnor att klara de fysiska krav som i dagsläget ställs. I denna diskussion är det lätt att blanda ihop det testbatteri som används med de krav som ställs utifrån storstadsmodellen, vilket är två helt skilda saker.

År 2005 presenterades "Brandmannens fysiska förmåga - delrapport 2", ett projekt utfört av Winternet i Boden på uppdrag av Räddningsverket. Projektet syftade till att ta fram relevanta enkla fysiska tester som speglar de av personal i Räddningstjänsten tidigare skattade tyngsta arbetsuppgifterna (Brandmannens fysiska förmåga - delrapport 1). Fördelen med ett sådant testbatteri är att alla Räddningstjänster i Sverige kan använda samma testbatteri, testerna är också lätta att standardisera och relativt billiga att utföra. Testbatteriet består av åtta enkla mått/tester:

- Kroppslängd
- Kroppsvikt
- Maximal handgreppstyrka
- Bänkpress
- Lyft till hakan
- Stående längdhopp
- Löpning 3 000 meter
- Rodd 500 meter.

Testbatteriet togs fram med ett stort antal fysiska mätningar utförda i avancerade laboratorier, i gym och som banor som simulerade de tyngsta arbetsuppgifterna (typinsatser) i Räddningstjänsten. Dessa tester är direkt relaterade till arbetsprestation, och inte diskriminerande med avseende på kön. Andra jämställdhetsfaktorer så som etnicitet har inte undersökts. Där slutade Winternets arbete.

I uppdraget från Räddningsverket ingick inte att sätta gränser för "hur bra" man skulle prestera på testerna för

I storstadsmodellen har man använt "Winternets" testbatteri och på eget initiativ tagit fram gränsvärden för "hur bra" man skall prestera på testerna. Det skriver Ann-Sofie Lindberg, Winternet och Christer Malm, Winternet/Umeå Universitet, som anser att det krävs mer forskning för att fastställa fyskraven.

att få bli brandman. Naturligtvis är det svårt att värdera ett test om man inte vet "hur bra" man behöver vara, detta var och är en kommunal angelägenhet. Där startar storstadsmodellen. I storstadsmodellen har man använt "Winternets" testbatteri och på eget initiativ tagit fram gränsvärden för "hur bra" man skall prestera på testerna. Vi står därmed för de fysiska tester som presenterats och som direkt beskriver den fysiska prestationen vid arbetet inom Räddningstjänsten, men vi står inte för storstadsmodellens gränssättning.

Yrket som brandman är komplext och fysisk kapacitet är därmed en av många faktorer som påverkar lämpligheten som brandman. Om för låga fysiska krav ställs finns det en risk att individer med otillräcklig fysisk kapacitet anställs. Detta skulle kunna resultera i att räddningsarbete vid olyckor tar längre tid än nödvändigt, ökade risker och individuell överbelastning med arbetsskador som följd. I detta fall läggs för lite tonvikt på fysisk kapacitet.

Om däremot onödigt höga fysiska krav ställs riskerar man att gallra bort individer som egentligen har tillräckligt

hög fysisk kapacitet för att utföra arbetet och dessutom har andra för yrket relevanta och nödvändiga egenskaper. I detta fall läggs för stor tonvikt på fysisk kapacitet och för lite på andra egenskaper. Det är därför av stor betydelse för samhällets och individens säkerhet att fastställas relevanta gränsvärden för fysisk arbetskapacitet vid nyrekrytering och tester av brandmän som inte i onödan diskriminerar individer med tillräcklig fysisk arbetskapacitet.

För att fastställa gränsvärden krävs ett stort antal vetenskapligt utförda tester. Vår ambition och förhoppning är att i nära framtid kunna presentera relevanta gränsvärden för brandmannayrket, med de åtta fysiska tester framtagna av Winternet som grund. Med de förutsättningar som finns vid Winternet har vi både kompetens, utrustning och intresse för att i samarbete med MSB fastställa dessa gränsvärden. Därefter anser vi att utbildning av testansvariga är nödvändigt för att alla skall utföra testerna på samma sätt.

ANN-SOFIE LINDBERG
Winternet

CHRISTER MALM
Winternet/ Umeå Universitet

Välkommen att tycka till!

■ Alla är lika välkomna att delta i debatten. Men skriv kort, max 3 500 tecken (inkl mellanslag).

E-post:
redaktionen@tjugofyra7.se

Postadress:
Min åsikt, Tjugofyra7, L 255, 651 81 Karlstad.

Manusstopp för nästa nr: 1 juni.

Mälardalens Brand- och Räddningsförbund (MBR)
söker

AVDELNINGSCHEF för heltidsstyrkorna i Västerås

Information om tjänsten finns på vår hemsida www.mbrf.org.
Informationen kan även fås genom kontakt på tel 021-39 82 00.
Ansökan skall ha inkommit senast 10 maj 2009.

Sörmlandskustens räddningstjänst bedriver räddnings- och säkerhetsarbete i Nyköping, Oxelösund, Trosa och Gnesta kommuner.

Brandingenjör eller civilingenjör riskhantering.

Sörmlandskustens räddningstjänst söker en brandingenjör eller civilingenjör riskhantering.

Läs mer på nykoping.se

Östra Skaraborg - landskapet mellan Väneren och Vättern. Skövde, Mariestad, Tibro, Töreboda, Hjo, Karlsborg och Gullspång har ett kommunalförbund för räddningstjänst och förebyggande av brand. Området har 115 000 inv. och en yta av 3 100 km²

RÄDDNINGSTJÄNSTEN ÖSTRA SKARABORG
söker

Operativ chef

Vi söker dig, kvinna eller man, som vill leda vår operativa verksamhet in i framtiden.

Mer information om oss och tjänsten hittar du på vår hemsida www.skovde.se/rt eller genom att kontakta räddningsschef Göran Anderberg alternativt personalchef Per-Erik Carlsson, tel vx 0500-42 40 00

Ansökan senast den 31 maj 2009 till
Räddningstjänsten Östra Skaraborg
Majorsgatan 1
541 40 SKÖVDE

Losstagnings-SM i Revinge

■ SM i losstagnation avgörs på MSB Revinge 1-2 september.

Tävlingens syfte är att utveckla omhändertagandet i samband med trafikolyckor.

Samtidigt är mästerskapen en möjlighet att få representera Sverige och visa svensk loss-

tagningsteknik på internationella tävlingar.

Tävlingen genomförs enligt World Rescue Organisations (WRO) riktlinjer. Losstagnings-SM arrangeras i samarbete mellan MSB och Terc Sweden.

Sista anmälningsdag är 1 juni.

Vill du veta mer, läs på www.terc-sweden.se eller kontakta Göran Valentin, MSB Revinge (010-240 36 14, goran.valentin@msbmyndigheten.se)

MORA

RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Stf Räddningschef

Besök vår hemsida: www.mora.se för vidare information.

Sista ansökningsdag: 2009-05-13

Frederik Åkesson, Räddningstjänsten i Hällefors, söker för ställningssökare i Hällefors, Borås, Skövde, Lerum och Ulfåsa kommuner.

Produktionschef

Leder för produktionen av verksamhet och tjänster.

Områdeschef – Skydd & samhälle

Ansvarar för skydds- och samhällsbyggande uppdrag.

Välkommen med din ansökan senast 2009-05-13.

Mer information finns på www.svea.se

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

MSB söker upphandlare och logistikere för internationella uppdrag

Läs mer på www.msbmyndigheten.se

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap – MSB – är en ny myndighet som samlar allt arbete med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Vi arbetar med allt från vardagsolyckor till stora katastrofer. MSB ersätter Krisberedskapsmyndigheten, Räddningsverket och Styrelsen för psykologiskt försvar som upphörde vid årsskiftet.

Annonsera i Tjugofyra7

Ska du rekrytera personal inom området samhällsskydd och beredskap? Då är Tjugofyra7 rätt tidning att annonsera i.

Nästa nummer: Nr 2 trycks 17 juni.

Annonsbeställning: förhandsbokning senast 2 juni, färdigt manus senast 9 juni.

Kontakt: ring eller e-posta redaktionen (se sid 2), i första hand Per Larsson.

FAKTA OM ANNONSERING

Pris: 20 kronor per spaltmillimeter.

Priset multiplicerar du fram enligt följande: antal spalter x höjd i millimeter x 20 kronor.

Spaltbredder: 1 spalt 42,2 mm; 2 spalter 88,4 mm; 3 spalter 134,6 mm; 4 spalter 180,8 mm; 5 spalter 227 mm. Max höjd är 292 mm.

Räddningstjänsten Varberg söker

Brandmästare / Insatsledare

Läs mer på www.varberg.se/rad eller ring avdelningschef Fredrik Åkesson 0340-69 72 07, 0703-92 66 10.

Ansökan via www.varberg.se – lediga tjänster senast 15 maj

Varbergs kommun

Räddningstjänsten Syd är ett modern processorienterat förbund som består av kommunerna Malmö, Burlöv, Lund, Esbo och Kävlinge. Förbundet omsätter runt 280 miljoner kronor och har cirka 600 anställda.

Vill du vara med och utveckla en av landets mest spännande räddningstjänster? Just nu söker vi:

KVALITETS- & PROCESSANSVARIG

OPERATIV CHIEF

BRANDINGENJÖR/RISKINGENJÖR

BRANDINSPEKTÖR

SAMORDNARE FÖR EXTERN UTBILDNING

Läs mer på www.rsyd.se Lediga tjänster

Stefan Svensson, lärare i Revinge, åker till Australien för att prata om brandmäns säkerhet vid bränder.

FOTO: KRISTIN HOSKIN

”Jag gjorde tydligen en nation förbannad”

NIO FRÅGOR TILL STEFAN SVENSSON

Stefan Svensson, lärare i Revinge, har bjudits in till en workshop och två konferenser i Australien. Ämnet är i huvudsak taktik vid rumsbränder.

1 Vad kan du lära australienarna?

– Det handlar inte om att lära ut på det viset, snarare om att utbyta idéer. Men forskning inom svensk räddningstjänst står högt i kurs, så till viss del är det också att visa upp sig.

2 Vad ska du koncentrera ditt framförande på?

– Säkerhet för räddningstjänstpersonal, och att kunskap är kärnan i säkerhetsarbetet.

3 När du pratade säkerhet för brandmän i Atalanta, USA, häromåret blev det visst uppståndelse?

– Att vi utsätter personal för fara är en del av jobbet, men i USA dör i snitt 116 brandmän om året i bränder. Så att de måste sluta ha ihjäl sina brandmän. Jag gjorde tydligen en hel na-

tion förbannad. Ett år efteråt fick jag höra att mitt inlägg fortfarande diskuterades.

4 Du säger att du under en resa på Nya Zeeland blivit påmind om saker du själv skrivit, att du mött folk som kan mer om ditt arbete än du själv kommer ihåg. Vad är orsaken till gensvaret?

– För det första är det kanske fem-tio personer i världen som forskar inom kommunal räddningstjänst. Stefan Särdaqvist, min kollega i Revinge, och jag är två av dem. Gör man då ett arbete som blir känt, då blir det intressant för många.

5 Vad i arbetet är det då som genererar störst intresse?

– Det är tre saker. Olika resultat i släckningsarbete när man jobbar med högtryck respektive lågtryck. Det är i huvudsak Särdaqvists jobb. Övertrycksventilation finns det också intresse för samt mitt arbete kring taktik. Att kunna förstå vad som händer vid olika åtgärder samt att kunna förutse händelsen.

6 Vilken är trenden internationellt?

– Den går mot att jobba säkert. I Sverige valde vi väg för över 20 år sedan. Vi har välutbildade brandmän. Sveriges utbildning för brandmän och brandingenjörer är unik. En del andra länder har i bästa fall utbildade befäl som ger order till tämligen utbildade brand-

FAKTA

Stefan Svensson

Ålder: 42

Yrke: lärare i Revinge, teknisk doktor i brandteknik, deltidsbrandman.

Bor: Löberöd.

män. Jag tror många kommer att haka på oss.

7 Räddningstjänstens utrustning moderniseras för att underlätta arbetet under insats. Påverkar det behovet av taktik?

– Nej, kunskapen måste vi ha ändå. Taktiken blir på ett sätt svårare eftersom vi måste ha kunskap om mer materiel. Samtidigt ska tekniken göra det lättare för oss.

8 Hur mycket har taktiken ändrats genom åren och hur mycket kommer den att ändras?

– Det är inte revolution, snarare evolution. Den är inte snabb och ska heller inte vara det, vi plockar in nytt efter hand. Det man märkte sista tiden med Räddningsverket och nu med MSB är att krisberedskap är trenden. Det fokuseras mer på högre ledning. Men någon måste ta hand om olyckan, det måste finnas enskilda individer som klarar det och vi måste fokusera på deras kunskap. Klarar vi inte den lilla olyckan klarar vi heller inte den stora.

9 Vad är det viktigaste för att förbättra räddningsinsatser vid bränder?

– Vi måste lära bättre om brandspridning, konstruktioner, brandförlopp. De senaste åren har vi sett stora skolbränder och vindsbränder där vi kunde varit bättre.

PER LARSSON